

Katedra: Účetnictví a financí

Studijní program: Ekonomika a management

Obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Téma: Základní souvislost mezi způsobem vedení účetnictví a zpracováním
rozpočtu na příkladu vybrané neziskové organizace

Vedoucí diplomové práce: Ing. Irena Stejskalová, Ph.D.

Autor: Bc. Romana Šimková

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Základní souvislost mezi způsobem vedení účetnictví a zpracováním rozpočtu na příkladu vybrané neziskové organizace vypracovala samostatně a pouze na základě uvedené literatury a vlastních zjištění.

V Českých Budějovicích dne 25. dubna 2006

Podpis:.....

Děkuji Ing. Ireně Stejskalové, Ph.D. za odbornou pomoc a metodické vedení při vypracování této diplomové práce. A především děkuji za její vstřícnost a ochotu.

ABSTRAKT

Basic relationship between method administration accounting and processing of budget. It will be demonstrated on the example of chosen non-profit organization

The goal of diploma work is to emphasize the relationship between composition and control of budgetary and method of administration accounting. The diploma work should prove that the process of budget setting have to follow up the methods of information demonstrating and process in administration accounting.

The diploma work is based on defined steps of budget settings and indexes that a non-profit organization has to take into account and rules that it has to obey.

LITERATURA

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

Vyhláška č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu.

Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

Nováková, Š.: Účetnictví organizačních složek státu a obcí, Oeconomica, 2003, ISBN 80-245-0296-8

Stejskalová, I.: Účetnictví příspěvkových organizací, distanční učební text, Praha, 2004

Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, Management Press, 2004, ISBN 80-7261-086-4

Účetnictví, rozpočtová pravidla, rozpočtová skladba, Sagit, 2005, ISBN 80-7208-468-2

Časopis Účetnictví nevýdělečných organizací a obcí, 2005, 2006

Čermáková, H.:

Internetová adresa: www.denik.obce.cz

OBSAH

1. Úvod	3
2. Nezisková organizace – obec	5
2.1 Obec jako základní územní jednotka státu	6
2.2 Působnost obce	7
2.3 Orgány obce	7
3. Charakteristika obecného způsobu vedení účetnictví	9
3.1 Účetní systém České republiky	9
3.2 Účetnictví obecně	11
3.3 Rozdíly vedení účetnictví mezi územním samosprávným celkem (organizačními složkami státu, svazky obcí, příspěvkovými organizacemi, státními fondy) a ostatními skupinami účetních jednotek	13
3.4 Rozpočtová skladba	16
3.5 Příjmy a výdaje územního samosprávného celku	19
3.5.1 Příjmy	19
3.5.2 Výdaje	20
3.6 Odlišné způsoby účtování u obcí	21
3.7 Dlouhodobý majetek územního samosprávného celku	23
3.8 Náklady územního samosprávného celku	25
3.9 Hospodářská činnost územního samosprávného celku	26
3.10 Zúčtovací vztahy územního samosprávného celku	27
3.11 České účetní standardy pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu	29
4. Základní charakteristika způsobu zpracování rozpočtu	30
4.1 Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů	30
4.2 Hospodaření územních samosprávných celků	30
4.3 Rozpočet	31
4.4 Rozpočtové provizorium	33
4.5 Změny rozpočtu – rozpočtová opatření	34
4.6 Rozpočtový výhled	34
4.7 Tvorba rozpočtu obce – praktické rady	36
4.8 Etapy rozpočtového procesu	37
4.9 Plnění rozpočtu – účtování	37
5. Analýza vybraných údajů pro zpracování rozpočtu	40
5.1 Rozpočtový proces obecně	41
5.2 Postup sestavení rozpočtu	42
5.3 Postup obce při zpracování rozpočtu	42
5.4 Kontrola hospodaření obce a zpracování výkazů	43
5.5 Příjmová část rozpočtu obce ABC	44

5.6 Výdajová část rozpočtu ABC	45
6. Charakteristika vybrané neziskové organizace včetně charakteristiky způsobu vedení účetnictví.....	46
6.1 Historie obce	46
6.2 Co může obec nabídnout v současnosti	46
6.3 Obecní úřad.....	47
6.4 Účetnictví obce ABC	47
6.5 Fondy obce.....	49
7. Dokumentace dosud zpracovaných rozpočtů.....	51
7.1 Rozpočet roku 2003	54
7.2 Rozpočet roku 2004	55
7.3 Rozpočet roku 2005	56
7.4 Návrh rozpočtu roku 2006	57
8. Návrh metodiky na zpracování rozpočtu na základě provedené analýzy	59
8.1 Doporučení č. 1 – Písemný pokyn sestavení rozpočtu	59
8.2 Doporučení č. 2 – Analýza užitečnosti	60
8.3 Doporučení č. 3 – Rozpočtová opatření.....	60
8.4 Další doporučení praktického rozpočtování	61
9. Závěr	62

Literatura

Přílohy

1. Úvod

V dnešní době existuje v České republice mnoho podniků a organizací, které působí v podnikatelské sféře. Ale na druhou stranu je mnoho organizací, které vedou své aktivity ne směrem k dosahování zisku, ale spíše pro zajištění potřeb občanů. Takovým organizacím říkáme organizace neziskové. Mohou jimi být příspěvkové organizace, církve různé nadační fondy, sdružení, ale také územní samosprávné celky – obce, kraje. Právě takovou neziskovou organizací, tedy obcí, se budu v mé práci zabývat.

Tyto neziskové organizace mají za úkol poskytování veřejně prospěšných činností. A navíc u územních samosprávných celků, organizačních složek státu a příspěvkových organizací je jejich náplní řádné zajištění státní správy a samosprávy.

Obec je základní územní jednotkou státu a tedy i základním územním samosprávným celkem. Každá obec má postavení nestátního subjektu a samosprávního společenství. Pro všechny je podstatné mít dobré základy, a proto i v našem státě, v naší společnosti se musí začínat od základů. Jelikož obec je takovým základním prvkem, podnítilo můj zájem právě téma této diplomové práce. A proto se budu snažit proniknout do jádra věci, a podat čtenáři potřebné informace.

V České republice existuje 6 258 obcí. Ale nejsou to pouze obce. Obcí se nazývá také město v závislosti na počtu obyvatel (v současné době je požadavek od 3000 obyvatel), statutární města a nakonec hlavní město Praha. Jednotlivé obce jsou dále rozděleny do velikostních kategorií, kterých je 13 a právě dle počtu obyvatel, je možné každou obec začlenit do jedné z kategorií.

I přestože jsou obce a další neziskové organizace vedeny jako organizace, které nejsou zřízeny za účelem dosahování zisku, vedou účetnictví a sestavují rozpočet.

A právě účetnictví a sestavení rozpočtu obce bude náplní mé diplomové práce. Je nutné zdůraznit, že souvislost mezi účetnictvím a sestavením rozpočtu je u takové neziskové organizace velmi těsná. A také tato těsnost bude v práci zdůrazněna. Protože každý rozpočet navazuje ve větším či menším měřítku především na údaje plynoucí z účetnictví.

Postup této práce je veden směrem od seznámení se s neziskovými organizacemi, podrobněji s obcemi, přes základní charakteristiky a způsoby vedení účetnictví u neziskové organizace, stejně jako charakteristika a způsob zpracování rozpočtu obce.

Tuto část bych nazvala jako teoretickou, protože má za úkol podat obecné a základní informace k danému tématu.

Praktickou částí začíná analýza vybraných údajů z účetnictví, které jsou potřebné právě pro zpracování rozpočtu. Pak už se mé snahy budou ubírat směrem ke konkrétní neziskové organizaci – obci, u které provedu analýzu jejích dat a prozkoumám souvislosti mezi účetnictvím a rozpočtem.

Závěrem této práce bude návrh metodiky na zpracování rozpočtu na základě provedených analýz, popřípadě rada jak lépe či jiným způsobem využívat data a postupovat při práci s rozpočtem.

2. Nezisková organizace - obec

Existuje mnoho právnických osob, které nejsou založeny nebo zřízeny za účelem podnikání. Tyto právnické osoby označuje Zákon o daních z příjmů v §18 a jsou jimi:

- zájmová sdružení právnických osob
- občanská sdružení
- politické strany a hnutí
- církve a náboženské společnosti
- nadace a nadační fondy
- obecně prospěšné společnosti
- veřejné vysoké školy
- obce, organizační složky státu
- příspěvkové organizace
- státní fondy

Tyto neziskové organizace mají za úkol poskytování veřejně prospěšných činností. A navíc u územních samosprávných celků, organizačních složek státu a příspěvkových organizací je jejich náplní řádné zajištění státní správy a samosprávy.

Můžeme ještě rozdělit organizačně právní formy neziskových organizací v rámci státní správy a samosprávy. Mimo jiné se na jednotlivé formy pohlíží také z hlediska právní subjektivity a zda jsou samostatnou účetní jednotkou.

V rámci státní správy rozlišujeme:

- organizační složky státu (jsou jimi jednotlivá ministerstva a ostatní ústřední orgány), jsou bez právní subjektivity a mají práva a povinnosti účetní jednotky
- vnitřní organizační jednotky organizačních složek státu, bez právní subjektivity, vedou účetnictví v rozsahu určeném pro vedoucí organizační složky státu
- příspěvkové organizace zřízené organizačními složkami státu s právní subjektivitou a povinnostmi účetní jednotky

V rámci samosprávy se setkáme s:

- územními samosprávnými celky (kraje, obce, města), mají právní subjektivitu a jsou účetními jednotkami
- organizačními složkami územních samosprávných celků, nemají právní subjektivitu a nejsou účetní jednotkou
- příspěvkovými organizacemi zřízenými územně samosprávným celkem, které stejně jako samotné územně samosprávné celky mají právní subjektivitu a jsou účetní jednotkou

2.1 Obec jako základní územní jednotka státu

Pro svou práci jsem si vybrala jako neziskovou organizaci územně samosprávný celek přesněji obec.

Obec je základní územní jednotkou státu a tedy i základním územním samosprávným celkem. Každá obec má postavení nestátního subjektu a samosprávního společenství. V právním smyslu je možné obec vymezit třemi základními znaky. Jsou jimi:

- území – každá obec má své vymezené území, které je možné přesně zjistit v katastrální mapě na katastrálním úřadu
- občané ČR s trvalým pobytem, ale i podnikatelé se sídlem na území obce nebo s provozovnou na území dané obce, nebo také pouze vlastníci nemovitostí na území obce
- působnost, která je vymezená katastrálním územím obce a znamená, že obec sama spravuje určité veřejné záležitosti pro obyvatele dané obce

V České republice existuje 6 258 obcí. Ale nejsou to pouze obce. Obcí se nazývá také město v závislosti na počtu obyvatel (v současné době je požadavek od 3000 obyvatel), statutární města a nakonec hlavní město Praha. V současnosti má zhruba 80% obcí počet obyvatel do 1000. Jednotlivé obce jsou dále rozděleny do velikostních kategorií, kterých je 13 a právě dle počtu obyvatel, je možné každou obec začlenit do jedné z kategorií.

2.2 Působnost obce

Každá obec plní základní funkce, které jsou vymezené Zákonem o obcích č. 128/2000Sb., ve znění pozdějších předpisů.:

- vlastní samosprávní funkce, tzv. samostatná působnost, kdy obec může samostatně rozhodovat o určitých záležitostech, vykonává veřejnou správu a samosprávu
- přenesené funkce, tzv. přenesená působnost, kdy obce provádějí výkon státní správy a v této činnosti jsou podřízeny a kontrolovány orgány státní správy

Pro obec je rozhodující plnění samosprávní funkce v rámci samostatné působnosti, kdy obec je veřejnoprávní korporací (nebo-li společenství občanů), reprezentuje veřejné zájmy občanů a uspokojuje jejich potřeby zajišťováním veřejných služeb (veřejných statků). Obec vlastní majetek a může s ním nakládat, může se stát členem sdružení obcí, což pro ni může být výhodné při společném zabezpečování veřejných statků. Samozřejmě obec pro svou činnost potřebuje určitou finanční suverenitu, která je vymezena zákony o rozpočtových pravidlech a jako nestátní subjekt hospodaří podle vlastního rozpočtu.

Rozsah přenesené působnosti je u obcí různý. Tuto působnost vykonává obecní úřad a jsou to činnosti, které se týkají např. vydávání pasů, vydávání stavebního povolení, vedení evidence obyvatel – matrika nebo může mít i určité pravomoci v oblasti životního prostředí.

2.3 Orgány obce

Zastupitelstvo obce je kolektivním voleným orgánem a má rozhodující rozhodovací pravomoci. Každé jednání obce je ze zákona veřejné. Ze svého kruhu volí zastupitelstvo členy rady obce. Tento orgán rozhoduje a schvaluje zejména program rozvoje, rozpočtová opatření, rozpočet obce a závěrečný účet za uplynulé rozpočtové období, popřípadě rozhodne o poskytnutí dotace, převzetí dluhu a dalších. Dle § 117 Zákona o obcích č. 128/2000. Sb., může zastupitelstvo obce zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Svá stanoviska a návrhy předkládají výbory zastupitelstvu obce. Zastupitelstvo obce zřizuje vždy finanční a kontrolní výbor. Finanční a kontrolní výbory jsou nejméně

tříčlenné. Jejich členy nemohou být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu.

Dalším výkonným orgánem je *rada obce*, která podléhá obecnímu zastupitelstvu. Jednání tohoto orgánu jsou již neveřejná. V čele rady obce je starosta a jeho zástupci - místostarostové a další členové. Také rada má určité pravomoci, které souvisí s hospodařením obce. Například připravuje materiály pro jednání zastupitelstva, zabezpečuje plnění usnesení zastupitelstva a hospodaření obce a zřizuje výkonné orgány obecního úřadu, atd.

Každý *starosta* má své zástupce, kterým říkáme *místostarostové* a můžeme je počítat k orgánům obce. Samotný starosta je především představitel obce, svolává zastupitelstvo, řídí schůze rady obce a v případě, že není zřízena funkce tajemníka, řídí a kontroluje všechny pracovníky obecního úřadu. Místostarosta plní funkci zástupce a tudíž zastupuje starostu v jeho nepřítomnosti.

A nakonec *obecní úřad*, který vykonává organizační a administrativní činnosti. Řídí ho starosta, popřípadě místostarosta.

3. Charakteristika obecného způsobu vedení účetnictví

Historie účetnictví

Účetnictví jako vědní obor je staré jako lidstvo samo. S prvními účetními záznamy se setkáváme již u Féníčanů, u kterých bylo nezbytností při jejich námořním obchodu. Základy pro klasické účetnictví, jak ho známe dnes, byly položeny v renesanční Itálii. K velkému rozvoji účetnictví došlo v době průmyslové revoluce v minulém století. Od poloviny tohoto století se postupně přechází na automatické zpracování účetních dat pomocí výpočetní techniky.

Podstata účetnictví

Účetnictví je vědní obor, který prakticky měří hospodářské operace a jejich ekonomické důsledky. Smyslem je poskytování ekonomických informací potřebných pro ekonomické rozhodování, tedy o likviditě, finanční situaci, majetku nebo hospodářském výsledku. (ČERMÁKOVÁ H., 2004).

3.1 Účetní systém České republiky

V České republice je účetní systém regulován a tvoří ho zákony, vyhlášky a předpisy.

Norma, podle které se budu v této práci řídit je **zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví**, který vymezuje základní pojmy užívané v účetnictví. Mezi tyto pojmy patří: účetní jednotky, účetní období, požadavky na účetnictví, účetní doklady, účetní zápisy, účetní knihy, účetní závěrka atd.

Následně je nutné jako další uvést **vyhlášku 505/2002 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č 563/1991 Sb. o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu. Dalším podstatným a podpůrným materiálem pro tuto práci je **zákon o obcích č. 128/2000 Sb.**

Nesmím opomenout další závaznou normu, kterou jsou **účetní standardy**, v nichž jsou obsaženy postupy účtování.

Dále v souvislosti s touto diplomovou prací budu pracovat se **zákonem č. 218/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech a **zákonem č. 250/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (pro územní samosprávné celky a dobrovolné svazky obcí) a vyhláškou č. 16/2001 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a rozpočtů územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů. Jelikož hlavním tématem mé práce je právě sestavení rozpočtu v souvislosti s účetnictvím, je nutné, abych se seznámila s pojmy jako je rozpočet, dotace, plnění rozpočtu, co to jsou vlastně příjmy a výdaje rozpočtu obce, jaké organizace může územně samosprávný celek zřizovat atd.

Už název účetnictví nám napovídá, že se budou provádět operace jako účtování účetních případů na jednotlivé účty, o čemž se také později přesvědčíte, a proto je důležité znát i **účetnou osnovu a postupy účtování** (osnovy a postupy jsou upraveny pro jednotlivé skupiny organizací – existuje celkem 6 odlišných směrných účtových osnov). Pro mou práci, přesněji pro vybranou neziskovou organizaci bude použita účtová osnova, která je součástí vyhlášky 505/2002 Sb.

Druhy účtových osnov a účetních standardů:

- pro podnikatele
- pro organizační složky státu, územní samosprávné celky a příspěvkové organizace (účetnou osnovu pro tyto subjekty najdeme také ve vyhlášce 505/2002 Sb. jako přílohu, na podkladě směrné účtové osnovy jsou účetní jednotky povinny sestavit účtový rozvrh, v němž uvedou účty potřebné k zaúčtování všech účetních případů a k sestavení účetní závěrky)
- pro nevýdělečné organizace
- pro banky
- pro pojišťovny
- pro zdravotní pojišťovny

3.2 Účetnictví obecně

Účetnictví můžeme označit za informační systém, podle zvláštního právního předpisu o ochraně osobních údajů – zákon č. 101/2000 Sb., jen tehdy je-li účetnictví považováno za celek. Tento systém nám dává přehled o všech jevech a skutečnostech v podniku, nebo se označuje jako soustava účetních záznamů (§ 4 odst. 10 zákona o účetnictví). V účetnictví je důležité, aby účetní jednotka pracovala také na základě účetních zásad, které vycházejí z předpokladu **nepřetržitosti** činnosti účetní jednotky v obdobích po sobě následujících, **nezávislosti** jednotlivých účetní období a **vymezení účetního období** (nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců). (ČERMÁKOVÁ H., 2004) Účetní jednotky jsou tedy povinné vést účetnictví správné, úplné, průkazné, srozumitelné, přehledné a takovým způsobem, který umožňuje trvalost účetních záznamů. Přesněji vymezeno v zákoně o účetnictví §8.

Předmětem účetnictví je zkoumat:

- stav a pohyb majetku a závazků
- rozdíl majetku a závazků (čistý obchodní majetek)
- informovat o nákladech a výnosech (příjmech a výdajích)
- hospodářský výsledek

Účetní jednotky účtují podvojnými zápisy o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí. Veškeré informace v účetnictví jsou vyjádřeny v peněžních jednotkách, v našem případě se jedná koruny české. V případě uvedení cizích jednotek musíme daný stav přepočítat na koruny (podrobněji § 4 odst. 12 zákona č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví).

Účetnictví neposkytuje informace pouze pro danou účetní jednotku. Také ostatní mohou na základě údajů z účetnictví např. předpovídat budoucí vývoj účetní jednotky, banky se na základě těchto informací rozhodují, zda poskytnou jednotce úvěr, případní investoři uvažují o možných investicích atd. **Uživatele účetních informací** tedy můžeme dělit na:

Interní uživatelé - mezi tyto uživatele můžeme zařadit např. manažery, kteří tyto informace z účetnictví potřebují k efektivnímu vedení podniku, dále např. zaměstnanci, využívající informace ve vztahu k platům, sociálním výhodám a pracovním podmínkám.

Externí uživatelé - těmito uživateli jsou vlastníci, kteří vložili do podnikání svůj majetek a potřebují znát údaje o jeho zhodnocení, věřitelé ať už dlouhodobí nebo krátkodobí, státní orgány, využívající tyto informace pro kontrolu daňových povinností a statistiku, a nesmíme opomenout ani konkurenci a veřejnost.

Účetní jednotky, které působí v českém ekonomickém a tržním systému mají různou povahu či charakter. Nejsou to pouze velké obchodní společnosti, ale rovněž mnoho drobných podnikatelů. V zásadě můžeme **účetní jednotky rozdělit do dvou základních skupin:**

- a) všechny právnické osoby
- b) fyzické osoby – podnikatelé zapsaní v obchodním rejstříku

Nestanoví-li zákon o účetnictví nebo zvláštní právní předpis jinak, jsou povinny účetní jednotky **vést účetnictví v plném rozsahu**. Z právnických (popř. fyzických) osob mohou vést účetnictví **ve zjednodušeném rozsahu** např.:

- a) občanská sdružení, církve, nadační fondy
- b) bytová družstva
- c) územní samosprávné celky
- d) příspěvkové organizace
- e) z fyzických osob např. ty, které nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem

Při vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu účetní jednotky sestavují účtový rozvrh, kde mohou uvést pouze účtové skupiny a mohou spojit účtování v deníku s účtováním v hlavní knize. Účetní jednotky, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, potom také sestavují účetní závěrku v plném rozsahu.. Nestanoví-li zákon o účetnictví jinak, ve zjednodušeném rozsahu mohou sestavit účetní závěrku účetní jednotky, které nejsou povinny mít účetní závěrku ověřenou auditorem s výjimkou akciových společností, které sestavují účetní závěrku v plném rozsahu.

Přehled o hospodaření účetní jednotky nám podá **účetní závěrka**, která je nedílným celkem a tvoří ji: rozvaha, výkaz zisku a ztráty a příloha. Účetní závěrka může obsahovat i přehled o peněžních tocích nebo přehled o změnách vlastního kapitálu.

Dle toho, zda se účetní závěrka sestavuje při uzavření účetních knih, rozlišujeme účetní závěrku řádnou a mimořádnou.

Řádná účetní závěrka se sestavuje k poslednímu dni účetního období, kdy se uzavřou účetní knihy. Záznamy na uzávěrkových účtech se musejí shodovat s údaji v rozvaze a údaje ve výkazu zisku a ztráty s účtem 963 - účet výsledku hospodaření. V novém účetním období se začíná počátečními stavy, které navazují na stavy předcházejícího období.

Mimořádná účetní závěrka se sestavuje v ostatních případech, kdy se podle zákona uzavírají knihy. Jsou to důvody, které vedou k ukončení činnosti účetní jednotky, jako je například vyhlášení konkurzu, likvidace, atd. Poslední mimořádná účetní závěrka se sestavuje ke dni, kdy skončila povinnost vést účetnictví a účetní knihy uzavřené k tomuto datu mají konečné stavy majetku a závazků nulové.

Zvláštním případem je *mezitimní* účetní závěrka. Sestavuje se k jinému okamžiku v průběhu účetního období, než je rozvahový den jako poslední den účetního období nebo den, kdy se sestavuje mimořádná účetní závěrka. Okamžik sestavení mezitimní účetní závěrky určují předpisy, případně potřeby účetní jednotky. K datu mezitimní účetní závěrky se neuzavírají účetní knihy, pouze se zjišťuje stav majetku, závazků a výsledek hospodaření, aniž by došlo k jeho vypořádání.

3.3 Rozdíly vedení účetnictví mezi územním samosprávným celkem (organizačními složkami státu, svazky obcí, příspěvkovými organizacemi, státními fondy) a ostatními skupinami účetních jednotek

Každá účetní jednotka je povinna dodržovat při vedení účetnictví zejména směrné účtové osnovy. Směrná účtová osnova je členěna na účtové třídy, účtové skupiny a **syntetické účty** – viz. příloha č. 4 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, členění směrné účtové osnovy je závazné včetně číselného označení. Toto dělení platí pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační

složky státu. Pro účetní jednotky – podnikatele je v účtové osnově závazné pouze členění do účtových skupin..

Údaje v účetních závěrkách se vykazují **v tisících Kč s přesností na 2 desetinná místa** (viz § 4 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Tento postup platí pro územně samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu.

Na základě povinnosti vyplývající z vyhlášky č. 16/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, sestavují územní samosprávné celky, svazky obcí, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu **mezitímní účetní závěrku v termínech k 31.3., 30.6. a 30.9.** Účetní jednotky v termínech pro mezitímní účetní závěrku neuzavírají účetní knihy a provádějí inventarizaci jen pro účely vyjádření ocenění. Ostatní skupiny účetních jednotek sestavují řádnou účetní závěrku (k poslednímu dni účetního období) popřípadě mimořádnou. V případech, kdy to vyžadují zvláštní předpisy, sestavují ostatní účetní jednotky účetní uzávěrku v průběhu účetního období i k jinému okamžiku než ke konci rozvahového dne. Takovou účetní závěrku nazýváme mezitímní.

V případě, že existuje položka, která má nulovou hodnotu, neznamená to, že se nebude muset vykázat. V účetních závěrkách jsou územní samosprávné celky, svazky obcí, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu povinny **vykazovat i nulové položky** (viz. příloha č. 1 až 3 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Informace v účetní závěrce musí být spolehlivé, srovnatelné, srozumitelné a posuzují se z hlediska významnosti. Významnou informací v účetních závěrkách územních samosprávných celků, svazků obcí, příspěvkových organizací, státních fondů a organizačních složek státu je informace o **ocenění dlouhodobého nehmotného majetku ve výši nad 60 000 Kč a u samostatných movitých věcí nebo souboru movitých věcí ve výši nad 40 000 Kč** (viz § 19 odst. 6 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví).

Směrná účtová osnova pro územně samosprávné celky, svazky obcí, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu obsahuje i **syntetický účet 018 - Drobný dlouhodobý nehmotný majetek** (viz § 7 odst. 3 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Doba použitelnosti u tohoto majetku je delší než jeden rok a ocenění je v částce 7 000 Kč a vyšší ale nepřevyšuje částku 60 000 Kč. Účetní jednotka může vnitřním předpisem rozhodnout o snížení stanovené dolní hranice. Postup účtování

drobného dlouhodobého nehmotného majetku vymezují body 5.8 a 5.9 Českého účetního standardu č. 512. Jak uvádí ČÚS č. 512 při pořízení DDNM zaúčtujeme 018/901, jedná – li se o územně samosprávné celky, státní fondy, organizační složky státu, a nebo se zaúčtuje 018/078 (078 – Oprávky k DDNM), pokud je DDNM pořizován příspěvkovou organizací.

Stejně jako pro drobný dlouhodobý nehmotný majetek existuje syntetický účet tak i pro drobný dlouhodobý hmotný majetek je ve směrné účtové osnově **syntetický účet 028** – Drobný dlouhodobý hmotný majetek (viz § 8 odst. 6 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Doba použitelnosti takového majetku je rovněž delší jak jeden rok a ocenění je v částce 3 000 Kč až 40 000 Kč. Také platí možnost snížení dolní hranice. Postup účtování dle Českého účetního standardu č. 512 ve vymezených bode 5.10 a 5.11. Podobně jako u DDNM se postupuje u pořízení DDHM. Pořízení majetku územně samosprávné celky, státní fondy a organizační složky státu zaúčtují 028/901 a příspěvkové organizace pořízení DDHM zaúčtují 028/088 (088 – Oprávky k DDHM).

Podle zvláštních právních předpisů tvoří ÚSC majetkové, **finanční, peněžní a zvláštní fondy** (viz Český účetní standard č. 521 Fondy).

Technické zhodnocení provedené ve stanovených částkách **zvyšuje ocenění** dlouhodobého nehmotného i hmotné majetku (viz § 26 odst. 3 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Když náklady na technické zhodnocení u jednotlivého dlouhodobého nehmotného majetku převýší částku 60 000 Kč a technické zhodnocení je v tomto roce uvedeno do používání, tak se ocenění DNM zvýší právě o toto technické zhodnocení. Podobně se postupuje u nákladů na technické zhodnocení u dlouhodobého hmotného majetku odpisovaného, které také vstupuje do ocenění DHM pouze s tím rozdílem, že tento náklad technického zhodnocení převýší částku 40 000 Kč.

Pokud je **technické zhodnocení** nižší než stanovené částky, **nezvyšuje ocenění** dlouhodobého nehmotného i hmotného majetku (viz bod 3.9 Českého účetního standardu č. 512)

Do ocenění dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku a technického zhodnocení **se zahrnuje i dotace poskytnutá** na pořízení jmenovaného majetku (viz § 26 odst. 4 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Za dotaci se považuje bezúplatné plnění poskytnuté dle zvláštních předpisů ze státního rozpočtu, Národního fondu, státních fondů, z rozpočtů územních samosprávných celků na stanovený účel.

Vzhledem k ustanovením zvláštních právních předpisů **ocenění reálnou hodnotou** používají pouze územní samosprávné celky (viz § 27 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v znění pozdějších předpisů, a ustanovení §30 až 32 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Vzhledem k ustanovením zvláštních předpisů tvoří územně samosprávné celky, příspěvkové organizace, svazky obcí, státní fondy a organizační složky státu **opravné položky** pouze k pohledávkám z hospodářské činnosti (viz § 33 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Výše opravné položky nesmí přesáhnout výši pohledávky, k níž je opravná položka tvořena.

Dlouhodobý nehmotný a hmotný **majetek odpisují pouze příspěvkové organizace** (viz §34 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Vzhledem k ustanovením zvláštních právních předpisů tvoří **rezervy** pouze organizační složky státu, pokud tak stanoví zvláštní zákon, územně samosprávné celky a příspěvkové organizace (viz § 35 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Tyto rezervy jsou vytvářeny jako zákonné rezervy.

Vzhledem k ustanovením zvláštních právních předpisů **časově rozlišují pouze příspěvkové organizace** (viz § 37 vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Územní samosprávné celky nepoužívají syntetické účty časového rozlišení.

Nyní jsme si vymezili základní informace o účetnictví. Také bylo popsáno, jaké existují rozdíly mezi účtováním podnikatelských subjektů a účetních jednotek, kterými jsou územně samosprávné celky, svazky obcí, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu. Proto se teď můžeme v dalších kapitolách zabývat konkrétními jevy, skutečnostmi, postupy a činnostmi územních samosprávných celků.

3.4 Rozpočtová skladba

Příjmy a výdaje všech veřejných rozpočtů, tzn. i územních rozpočtů, podrobně a závazně člení tzv. rozpočtová skladba.

Za rozpočtovou skladbu můžeme označit systematické uspořádání rozpočtových příjmů a výdajů podle určitých jednotných kritérií. Toto uspořádání je závazné a slouží v procesu sestavování, schvalování, plnění a kontroly státního rozpočtu. Tento přehled zajišťuje

srovnatelnost jednotlivých údajů v čase a umožňuje sumarizaci údajů stejného druhu z různých rozpočtů. Dále toto třídění zabezpečuje jednotnost a přehlednost rozpočtů a mimorozpočtových fondů v rozpočtové soustavě. Rozpočtovou skladbu určuje ministerstvo financí a proto je nerespektování považováno za porušení finanční kázně. Předlohou pro rozpočtovou skladbu je statistický standard mezinárodního měnového fondu GFS.

Rozpočtová skladba se vztahuje na operace státního rozpočtu, operace územních orgánů (obce, kraje, dobrovolných svazků obcí) a státních fondů.

Třídění příjmů a výdajů územních rozpočtů respektuje:

- zásadu jednotnosti a závaznosti třídění v celé rozpočtové soustavě
- zásadu dlouhodobé stability třídění (důležitá pro dlouhodobé rozpočtové analýzy)
- zásadu srozumitelnosti, aby byla možná kontrola veřejná i občanská
- zásadu kompatibility s mezinárodními účetními standardy

Rozpočtová skladba využívá zpravidla tato třídění:

1. Kapitální třídění (podle odpovědnosti)

Toto třídění vyjadřuje odpovědnost za plnění rozpočtu, není základem rozpočtové skladby (rozhodující z hlediska peněžních operací je tříděné druhové a funkční). Obsah kapitol státního rozpočtu stanoví zákon. Existuje celkem 41 kapitol (příkladem může být – 301 Kancelář prezidenta republiky, 302 Poslanecká sněmovna Parlamentu, 333 Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy,...)

2. Druhové třídění (položkové)

Třídění druhové má čtyři úrovně, které jsou uvedeny na příkladu kapitálových příjmů

3 – Kapitálové příjmy (třída)

31 – Příjmy z prodeje investičního majetku a ost. investiční příjmy (seskupení)

311 – Příjmy z prodeje investičního majetku (pods skupení)

3111 – Příjmy z prodeje pozemků (položka)

3. Odvětvové třídění (paragrafové)

Poskytuje informaci, kam směřují finanční prostředky. Má také 4 úrovně jako druhové členění, rovněž uvedené na příkladu služeb pro obyvatelstvo

3 – Služby pro obyvatelstvo (skupina)

31 a 32 – Vzdělání (oddíl)

311 – Zařízení předškolní výchovy a základního vzdělání (pododdíl)

3113 – Základní školy (paragraf)

Cílem koncepce rozpočtové skladby je podávat obraz o peněžních operacích a poskytovat logicky utříděné a srozumitelné údaje všem subjektům. Novým prvkem rozpočtové skladby od roku 1997 je konsolidace. Rozumí se jí vyloučení všech duplicit při započítávání příjmů a výdajů.

V České republice rozpočtová skladba analyzuje příjmy a výdaje z hlediska:

- kapitálního neboli odpovědnostního, které je pro obce a kraje nepovinné
- druhového, které se týká všech peněžních operací, na základě tohoto systémů je možné roztrždit operace do tří základních okruhů, jimiž jsou příjmy, výdaje, financování. Příjmy je možné ještě dále rozdělit na daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté dotace. Výdaje se člení na běžné a kapitálové. A financujícími operacemi se rozumí přijetí finančních prostředků návratné povahy související s likviditou.
- odvětvového, tzn. na jaký účel jsou finanční prostředky vydávány, netřídí všechny operace, ale jen všechny výdajové operace a u územních rozpočtů vybrané nedaňové a kapitálové příjmy
- konsolidačního, kdy prvkem rozpočtové skladby jsou tzv. záznamové jednotky, většinou využívají obce i kraje, konsolidace umožňuje vyloučit duplicity

Podrobněji o rozpočtové skladbě pojednává vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě. Touto vyhláškou se stanoví rozpočtová skladba jakožto jednotné třídění příjmů a výdajů, které se uplatňuje v rozpočtech organizačních složek státu, státních fondů a ostatních peněžních fondů obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí. Dle §2 této vyhlášky je rozpočtová skladba uvedena v příloze této vyhlášky. Jak již bylo zmíněno výše, třídí se příjmy a výdaje dle této vyhlášky z hlediska odpovědnostního, druhového, odvětvového a konsolidačního. Podrobněji vyhláška upravuje každé z těchto třídění.

3.5 Příjmy a výdaje územního samosprávného celku

3.5.1 Příjmy

Příjmy územního samosprávného celku lze členit podle jejich povahy, která vyplývá z jejich ekonomických nebo právních vlastností. V podstatě lze rozčlenit příjmy zhruba do 6 skupin.

1. příjmy plynoucí ÚSC z jeho vlastnických práv, příjmy z vlastní hospodářské činnosti (může se jednat i o příjmy z pronájmu, nejen příjmy vázané k vlastnímu majetku)
2. příjmy z vlastní správní činnosti ÚSC, především ze správních poplatků vybíraných při výkonu státní správy v přenesené působnosti¹, příjmy z vybraných pokut, příjmy obcí z místních poplatků (ze psů, ze vstupného, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, poplatek za likvidaci komunálního odpadu, poplatek za povolení k vjezdu do vybraných míst, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace a poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj)
3. výnosy na daních a podíly na daních podle zvláštního zákona o rozpočtovém určení výnosů (č. 243/1990 Sb.)
Daně svěřené a daně sdílené. Svěřené daně – celá vybraná daň je výnosem daně obce (např.: daň z nemovitostí), sdílené daně – o výnos sdílené daně se obecní rozpočet dělí se státním rozpočtem (např. výnos daně z příjmů fyzických a právnických osob).
4. dotace ze státního rozpočtu nebo státního fondu, u obcí rovněž dotace z rozpočtu kraje
5. podíly na příjmech z poplatků, odvodů, pokut nebo jiných sankcí vznikajících v působnosti orgánů státní správy

¹ **přenesená působnost** – tzn., že obec vykonává některé funkce v rámci výkonu státní správy (např.: obec vede evidenci obyvatel – matriku, vydává stavební povolení, občanské průkazy, cestovní pasy, živnostenská oprávnění, atd.

6. dary a příspěvky

Výčet příjmů uvedený v případě obcí najdeme v zákoně o rozpočtových pravidlech č.250/2000 Sb. v paragrafu §7 a tento výčet není taxativně vymezen, ale pouze příkladný.

V případě účtování příjmů obecních rozpočtů jsou používány účty:

215 – Vyúčtování rozpočtových příjmů z běžné činnosti

216 – Vyúčtování rozpočtových příjmů z finančního majetku

217 – Zúčtování příjmů ÚSC

Na účet 217 se účtují příjmy přijaté na ZBÚ. Mezi tyto příjmy patří přijaté účelové a neúčelové dotace, dotace na dlouhodobý majetek, příjmy z finančního vypořádání s příspěvkovými organizacemi a ostatními subjekty.

315 – Pohledávky za rozpočtové příjmy, laik by o tomto účtu mohl říct, že supluje účet odběratelů.

Bankovní účty pro vyinkasované příjmy:

235 – Příjmový účet (obce s rozsáhlým rozpočtem)

231 – Základní běžný účet (obce s malým rozpočtem, malé obce do 3000 obyvatel)

3.5.2 Výdaje

Výdaje rozpočtu územního samosprávného celku. Stejně jako byly rozčleněny příjmy do jednotlivých skupin, tak i výdaje je možné rozdělit a to do 5 skupin

1. výdaje, které územnímu samosprávnému celku vyplývají ze zákonných povinností (např. některé daně, poplatky, postihy a sankce za porušení zákona)
2. úhrada vlastních činností, jedná o výdaje v rámci samostatné působnosti² (výdaje na péči o majetek a jeho rozvoj)

² **samostatná působnost** – obec vykonává vlastní samosprávní funkce v záležitostech, o kterých může sama rozhodovat (např.: především zajišťování různých druhů veřejných statků pro své občany a k uspokojení jejich potřeb, způsob zabezpečení veřejných statků,...

3. výdaje spojené s výkonem státní správy v přenesené působnosti, na úhradu těchto výdajů dostávají ÚSC dotace ze státního rozpočtu, které však pokrývají pouze část těchto výdajů
4. výdaje vzniklé rozhodnutím ÚSC vstoupit do určitých právně závazných vztahů, z nichž vyplývají finanční důsledky, které je povinen plnit, dále se jedná i o odpovědnost, kterou má ÚSC jako zřizovatel nebo zakladatel za činnost svých organizací, pokud přistoupil k jejich smluvním závazkům
5. výdaje, které má ÚSC při své veřejně prospěšné činnosti (dary, dotace ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu kraje a dotace ze státních fondů, granty a příspěvky)

Kromě zde uvedených výdajů jsou součástí rozpočtu ÚSC rovněž splátky přijatých úvěrů, půjček, návratných finančních výpomocí. Nejedná se dle rozpočtové skladby o výdaje, ale o finanční operace, které pouze snižují stavy účtů peněžních prostředků. Stejně jako příjmy najdeme v zákoně o rozpočtových pravidlech i výdaje a to v §9, což jsou výdaje obcí.

Protože se rozpočet hodnotí podle profinancovaných výdajů, jsou výdaje základním ukazatelem rozpočtu. V rozpočtu převládají výdaje do nevýrobní sféry (v oblasti kultury, zdravotnictví, školství, atd.).

Také pro účtování výdajů se používají bankovní účty. Jsou jimi:

232 – Vkladový výdajový účet (obce s rozsáhlým rozpočtem)

231 – Základní běžný účet (obce s malým rozpočtem, malé obce do 3000 obyvatel)

V případě účtování výdajů je dále použit účet 218 – Zúčtování výdajů ÚSC.

3.6 Odlišné způsoby účtování u obcí

Jak již bylo zmíněno výše, je nutné zmínit, že existují dva odlišné způsoby účtování příjmů a výdajů v případě územních samosprávných celků.

Jedním je oddělené vedení příjmového a výdajového okruhu. Tento způsob účtování využívají obce s velkým – rozsáhlým rozpočtem, neboli obce, jejichž počet obyvatel je vyšší než 3000 obyvatel.

U druhého způsobu je využíván jeden finanční okruh, který používají obce s malým rozpočtem. Jsou to obce, které mají počet obyvatel do 3000.

Oddělené vedení příjmového a výdajového okruhu

U tohoto způsobu vedení je podstatné, že se vlastní peněžní prostředky převádí ze základního běžného účtu (231) na vkladový výdajový účet (232). Také až potom je možné jednotlivé výdaje uskutečňovat právě z vkladového výdajového účtu. Mezi těmito účty je potřeba provádět vzájemnou konsolidaci.

Jeden finanční okruh

Jeden finanční okruh využívají obce s počtem obyvatel do 3000. Tyto jednotky používají jeden základní běžný účet (231), který plní funkci účtu 232 – vkladového výdajového účtu a funkci účtu 235 – příjmový účet.

Je třeba mít stále na mysli, že uvedenými způsoby zachycené příjmy a výdaje musí být zaúčtovány na účtech buď 217 nebo 218.

Další účty, na kterých se zachycují příjmy a výdaje jsou závěrkové účty, kterých využíváme při závěrkových operacích:

965 – saldo příjmů a výnosů (účet, který v rámci uzávěrky zachycuje rozdíl mezi předepsanými a vyinkasovanými příjmy)

964 – saldo výdajů a nákladů (zachycuje rozdíl mezi profinancovanými výdaji a náklady)

933 – převod zúčtování příjmů a výdajů minulých let, na tomto účtu se uzavírají účty 217 a 218

Vezmeme-li v úvahu, že obec je instituce, která není podnikatelskou jednotkou, tedy neprovádí takové aktivity, které jsou vedeny za účelem dosažení zisku, ale věnuje se především zabezpečování veřejných statků pro své občany, nebude tedy její hlavní činnost ve velkém měřítku postavena na výnosech a nákladech. Samozřejmě může obec provozovat také podnikatelskou činnost, ze které může získávat výnosy. Významným bodem budou právě příjmy a výdaje, protože obec je nejvíce závislá na dotacích, ať už ze státního rozpočtu, rozpočtu kraje či jiného rozpočtu, nebo na finančních výpomocích

ostatních subjektů. A právě výdaje nám umožní sledovat, na co byly vlastně finance vynaloženy. Náklady nebudou opomenuty a bude jim věnována pozornost v dalších částech práce.

3.7 Dlouhodobý majetek územního samosprávného celku

Vymezení majetku je shodné pro všechny typy organizací v účetnictví i daňových předpisech. Rozdílné u ÚSC je, že vytvářejí zdroj krytí. V oblasti rozpočtu je to účet 901 – fond dlouhodobého majetku. Územní samosprávné celky majetek neodpisují.

Stejně jako podnikatelské subjekty mají možnost si majetek pořídit nákupem, vlastní činností, nabytím práv k výsledkům duševní tvořivé činnosti, bezúplatným nabytím (darováním), převodem podle právních předpisů.

Poté, co je majetek v účetní jednotce již opotřebován, nebo je zastaralý, popřípadě neplní svou funkci, mohou majetek vyřadit. Mají opět několik způsobů jak to provést. Prodají ho, zlikvidují, bezúplatně ho převedou – darují, převedou podle předpisů (např. vkladem dlouhodobého majetku do jiné obchodní společnosti), nebo ho vyřadí v důsledku škody či manka.

Příklad účtování při pořízení majetku:

Vysvětlení účtování při pořízení majetku je znázorněno na následujícím příkladu. Budeme uvažovat, že účetní jednotka, v našem případě tedy obec, bude nakupovat majetek, na který získala dotaci. Předpokládejme, že peněžní prostředky jí byly zaslány nejdříve na Základní běžný účet 231. Tato operace by byla zaúčtována 231/217 a je platná jak pro jeden tak dva účetní okruhy. A protože dva okruhy používají jak účet 231 (Základní běžný účet = ZBÚ) i 232 (Vkladový výdajový účet = VVÚ) bude vysvětlení uvedeno nejprve pro dva účetní okruhy. Nyní tedy nastává okamžik převést prostředky z účtu 231 na účet 232. To provedeme tak, že nejprve finanční prostředky ze ZBÚ převedeme na účet 212 zápisem 212/ 231. Nyní můžeme dotaci přijmout na VVÚ zápisem 232/211. Tento zápis mám naznačený v bodě 1. Poté následuje (bod 2.) předpis faktury za nakoupený DM. Samozřejmě fakturu musíme uhradit a to z účtu 232 (bod 3.). Jelikož obce neodepisují majetek, ale pouze vytváří zdroje k profinancovanému DM (bod 4.).

A nakonec musí proúčtovat uskutečněné výdaje (bod 5.). Toto vysvětlení bylo pro obce, které používají příjmový účet, ZBÚ a VVÚ.

Ted' můžeme uvést druhou variantu, kdy obec účtuje pouze v rámci 1 okruhu, ale je zřejmé z příkladu jaké změny nastanou. Protože obec používá pouze ZBÚ, není první operace zaúčtována. Následující jsou stejné až na operaci číslo 3, kde je faktura uhrazena ze ZBÚ a v bodě 5. je uveden účet 211 namísto účtu 212.

	2 okruhy	1 okruh
1. přijetí prostředků na vkladový výdajový účet	232/211	-----
2. předpis faktury	04x/321	04x/321
3. úhrada faktury	321/232	321/231
4. tvorba zdrojů	211/901	211/901
5. proúčtování uskutečněných výdajů	218/212	218/211

Účtování při vyřazení majetku

1. prodej majetku	901/0xx	901/0xx
2. předpis faktury	315/215	315/215
3. úhrada faktury	235/315	231/315
4. proúčtování vyinkasovaných příjmů	215/217	215/217

Používané účty, jejich názvy a čísla:

- 231 – Základní běžný účet
- 232 – Vkladový výdajový účet
- 211 – Financování výdajů ÚSC
- 212 – Poskytnuté dotace vkladovému výdajovému účtu
- 217 – Zúčtování příjmů ÚSC
- 218 – Zúčtování výdajů ÚSC
- 901 – Fond dlouhodobého majetku
- 315 – Pohledávky za rozpočtové příjmy
- 215 – Vyúčtování rozpočtových příjmů z běžné činnosti ÚSC
- 235 – Příjmový účet (pro rozsáhlý rozpočet)

Když pořizujeme drobný dlouhodobý hmotný či nehmotný majetek, jsme zde omezeni částkou, nad kterou se musí účtovat na účet 028 (DDHM – dlouhodobý drobný hmotný majetek) nebo 018 (DDNM – dlouhodobý drobný nehmotný majetek). Přesněji ve vyhlášce 505/2002 Sb., §7 odst.(3), kdy je tento DDNM vymezen částkou od 7 000 do 60 000 a §8 odst.(6), kde jsou hranice DDHM od 3 000 do 40 000 korun.

Předpis faktury účtujeme na účet pořízení (MD) proti účtu dodavatelů (D). Poté fakturu hradíme v případě 2 finančních okruhů z účtu 232 na straně dal (nebo u jednoho finančního okruhu z účtu 231). Nakonec se provede vyúčtování zdrojů na účet 028 strany MD (v případě dlouhodobého drobného hmotného majetku na účet 018) proti účtu 901, což je účet nazvaný Fond dlouhodobého majetku.

3.8 Náklady územního samosprávného celku

Náklady nám vyjadřují konečnou spotřebu hospodářských prostředků v určitém období, bez ohledu na to, kdy byly zaplacený. Můžeme je považovat za základní ukazatel provozu a mají různou formu (spotřeba materiálu, finanční náklady, výplata mezd, vyplácené sociální dávky, finanční náklad, ...). ÚSC účtuje o veškerých nákladech spojených s provozováním vlastní rozpočtové činnosti na syntetických účtech účtové třídy 4. V rámci této účtové třídy jsou rozděleny dle jednotlivých nákladových druhů.

410 – spotřeba materiálu, elektrická energie, voda, plyn, náklady na údržbu a opravy

420 – nájemné, náklady na služby a práce nevýrobní povahy

430 - cestovní náklady, stipendia

440 – mzdové a osobní náklady

450 – pro orgány, které vykonávají správu dávek, výplatu důchodů, podpor a účtují se zde peněžité dávky nemocenského pojištění, důchody, náklady na rekreace,...

460 – manka a škody na dlouhodobý majetek, manka a škody přesahující stanovené normy přirozeného úbytku zásob, náhrady jsou příjmem rozpočtu, neúčtuje se tu vzniklý schodek u pokladní hotovosti a cenin

Opravy nákladů minulých účetních období se účtují na účtech nákladů, kterých se týkají. Náhrady vynaložených nákladů minulých účetních období jsou vždy příjmem rozpočtu běžného účetního období. (NOVÁKOVÁ, 2003)

Nákladové účty jsou účty aktivní a to po celé účetní období. V průběhu hospodářského roku (až do jeho uzavření) jsou vykazovány v aktivech rozvahy ÚSC. Až v rámci roční uzávěrky jsou účty nákladů uzavírány na účet 964 (Saldo výdajů a nákladů).

Na rozdíl od podnikatelů, kteří účtují náklady v účtové třídě 5, ÚSC neúčtují v této účtové třídě náklady rozpočtového hospodaření. V účtové třídě 5 účtují ÚSC náklady vzniklé v souvislosti s provozováním hospodářské činnosti. I když ÚSC sleduje svůj rozpočet na základě uskutečněných výdajů, v rámci účetnictví mluvíme o nákladech, ale o nákladech profinancovaných tedy zaplacených.

3.9 Hospodářská činnost územního samosprávného celku

Jedná se o podnikatelskou činnost za účelem dosažení zisku. Účetní jednotky se tedy chovají jako podnikatelské subjekty a tato činnost jim přináší možnost získat další dodatečné finanční prostředky k posílení rozpočtu. Sleduje se účetně odděleně od rozpočtových příjmů a výdajů, tedy od hlavní činnosti. Výsledky hospodářské činnosti se promítají do rozpočtu nejpozději ke konci kalendářního roku a jsou součástí závěrečného účtu ÚSC. Při účtování účetních případů, souvisejících s hospodářskou činností, se využívají účty účtové třídy 5 a 6. Dalšími specifickými účty v rámci hospodářské činnosti jsou 241 – Běžný účet (bankovní účet pro hospodářskou činnost) a 903 – Fond hospodářské činnosti (majetkový fond, který slouží ke krytí oběžných aktiv v rámci hospodářské činnosti).

Když sledujeme výnosy a náklady při této činnosti, dodržujeme stejné zásady jako podnikatelské subjekty.

- časová a věcná souvislost (akruální princip)
- opravy nákladů minulých účetních období se účtují na účtech, kterých se týkají
- náhrady vynaložených nákladů z minulého účetního období se účtují do výnosů běžného účetního období

- využívá se časové rozlišení a účty časového rozlišení podléhají dokladové inventuře, při inventarizaci se posuzuje jejich výše a odůvodněnost

Jestliže nám vzniknou náklady, které jsou společné jak pro hlavní tak hospodářskou činnost, je potřeba je rozúčtovat nejpozději ke dni účetní závěrky. Je rovněž dovoleno klíčovat tyto náklady v poměru výše dosažených tržeb v hospodářské činnosti a příjmů v hlavní činnosti. V rámci hospodářské činnosti je možné tvořit rezervy. Rezervy nesmějí mít aktivní zůstatek, podléhají dokladové inventuře. Případně zůstatky rezerv se převádějí do následujícího účetního období.

Ke sledování výsledků hospodaření slouží účet 963 – Účet výsledku hospodaření.

3.10 Zúčtovací vztahy územního samosprávného celku

Účetní operace, které souvisí se zúčtovacími vztahy se účtují v rámci 3. účtové třídy. Případy, které mohou nastat jsou – pohledávky z obchodních vztahů, krátkodobé závazky, zúčtování se zaměstnanci, zúčtování sociálního zabezpečení, zúčtování s finančními orgány. V rozpočtu územního samosprávného celku se časově nerozlišuje. Vedení účtů časového rozlišení je pro územně samosprávné celky provozující hospodářskou činnost pouze doporučeno. Očekávanými případy jsou - pohledávky a závazky očekávané, náklady a výdaje příštích období, výnosy a příjmy příštích období, dohadné účty aktivní a pasivní.

Územně samosprávný celek může přijít do kontaktu i se subjekty zahraničního charakteru a proto mu může vzniknout pohledávka či závazek v cizí měně.

V rámci hlavní činnosti

- tyto případy se účtují na příslušných účtech pohledávek a závazků
- ÚSC o nich účtuje ke dni uskutečnění účetního případu z titulu platby, popř. inkasa
- je vhodné používat pevného kurzu, který může účetní jednotky měnit svým rozhodnutím, změnit ho musí vždy v případě vyhlášení devalvace či revalvace české koruny

V rámci hospodářské činnosti

- jsou používány účty 545 – kursové ztráty a 645 – kursové zisky

Účtování kursových rozdílů na konci roku

- kursové rozdílů z přepočtu stavu pohledávek, závazků a dlouhodobého finančního majetku v cizí měně k 31.12. se zachytí podle své povahy na účtu 386 – kursové rozdílů aktivní nebo 387 – kursové rozdílů pasivní a v lednu následujícího roku se tyto zápisy zruší

Aby účetní jednotka (ÚSC) mohla účtovat v cizí měně, vede si u banky devizové účty. Tyto devizové účty musí k datu roční účetní závěrky přepočíst platným kurzem banky.

V případě, že dojde- ke zvýšení hodnoty zaúčtuje 231/217

- ke snížení hodnoty zaúčtuje 218/231

Jestliže má územní samosprávný celek zřízeny nějaké organizační složky musí dodržovat tyto zásady či pravidla:

- organizační složky hospodaří jménem svého zřizovatele (zřizovatel ji poskytne provozní zálohu v hotovosti nebo na běžný účet u banky)
- organizační složka může být pověřena vybíráním některých rozpočtových příjmů
- průběh hospodaření sleduje organizační složky pouze v peněžních denících (zvláštním pro příjmy a výdaje)
- na konci měsíce odesílá originál deníku zřizovateli, který je spolu s doklady podkladem pro zaúčtování v rámci účetnictví ÚSC
- nevyčerpanou zálohu vrací organizační složka zřizovateli vždy ke konci roku (ke konci měsíce ji může převést neboli vrátit, ale také si ji může po zbytek roku ponechat)

Po vstupu do Evropské unie se musí dbát na dodržování jistých pravidel z mezinárodního hlediska. A proto je nutné uvést také České účetní standardy.

3.11 České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (České účetní standardy pro ÚSC, PO, SF a OSS)

- 501 Účty a zásady účtování na účtech
- 502 Otevírání a uzavírání účetních knih
- 503 Rezervy
- 504 Opravné položky
- 505 Kursové rozdíly
- 506 Rozdíly zjištěné při inventarizaci
- 507 Výsledek hospodaření v účetnictví
- 508 Daňová povinnost
- 509 Operace s cennými papíry a podíly
- 510 Deriváty
- 511 Zvláštní operace s pohledávkami
- 512 Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek
- 513 Dlouhodobý finanční majetek
- 514 Zásoby
- 515 Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry
- 516 Zúčtovací vztahy
- 517 Vztahy ke státnímu rozpočtu, k rozpočtu územních samosprávných celků, k rozpočtu organizačních složek státu a rozpočtové a ostatní finanční účty
- 518 Náklady organizačních složek státu, státních fondů a územních samosprávných celků
- 519 Náklady organizačních složek státu, územních samosprávných celků a příspěvkových organizací
- 520 Výnosy organizačních složek státu, územních samosprávných celků a příspěvkových organizací
- 521 Fondy
- 522 Dlouhodobé bankovní úvěry a půjčky ostatní závazky

4. Základní charakteristika způsobu zpracování rozpočtu

4.1 Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Nejdříve je nutné vymezit, jak vykládá hospodaření obce a jeho rozpočet právní úprava.

Tento zákona upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků, jimiž jsou obce a kraje, a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků. Upravuje také zřizování nebo zakládání právnických osob územních samosprávných celků.

Finanční hospodaření územních samosprávných celků a svazků obcí se řídí jejich ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem. Obsahem rozpočtu jsou jeho příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů, pokud není dále uvedeno, že probíhají mimo rozpočet.

Územní samosprávný celek vede účetnictví podle zvláštního zákona.

Tímto zákonem se rovněž řídí finanční hospodaření dobrovolných svazků obcí, pokud pro ně neplatí zvláštní právní úprava obsažená např. v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo v zákoně č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. V zákoně o obcích i v zákoně o hlavním městě Praze je upraveno zřizování dobrovolných svazků obcí, předmět jejich činnosti a jsou v nich stanovena další pravidla..

4.2 Hospodaření územních samosprávných celků

Základním nástrojem hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí je jejich **rozpočet**. Vzhledem k tomu, že potřeby územního samosprávného celku je třeba srovnat s jeho příjmy, jsou určujícími vždy finanční zdroje rozpočtu. Těmto zdrojům rozpočtu se musí přizpůsobit jeho výdaje, a to nejen co do výše, ale i co do pořadí. Při sestavování rozpočtu by tedy mělo zastupitelstvo územního samosprávného celku zvážit, zda příjmy územního samosprávného celku pokryjí jeho výdaje. Přitom by vždy mělo vycházet ze zpracované ekonomické úvahy – **rozpočtového výhledu** pro každý

jednotlivý kalendářní rok. Současně by mělo brát do úvahy i to, jakými závazky případně zatíží další zastupitelstva vzešlá z budoucích voleb.

Územní samosprávný celek je povinen vést **účetnictví**, a to podle zvláštního zákona, kterým je zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, jak bylo zmíněno výše.

4.3 Rozpočet

Rozpočet se má především soustředit na informace klíčové pro rozhodování a má je předkládat jasným a přístupným způsobem. Informace v rozpočtu jsou rozděleny do čtyř skupin:

1. klíčová politická rozhodnutí, na kterých je rozpočet postaven
2. rozpočet jako finanční plán
3. rozpočet jako plán činnosti obce a jejich jednotlivých odborů nebo organizací
4. rozpočet jako nástroj komunikace mezi občany a obcí

1. Rozpočet obsahuje i politickou strategii, tedy způsob jak prosadit politické plány a hodnoty vedení obce směrem k úředníkům a občanům.

2. Avšak klíčovou roli má rozpočet jako finanční plán, kterým se budou řídit fiskální operace obce na příští rok. Proces finančního plánování obsahuje body, kterými by se vedení obce mělo zabývat. Jako příklad může být uvedeno – obec musí provést projekci finanční situace, musí naplánovat výdaje na činnosti v běžném roce a porovnat je s výdaji v příštím roce, dalším bodem je odhad rozpočtových příjmů a to opět v běžném a příštím roce atd.

3. Nejen jako finanční plán slouží rozpočet, ale také jako plán činností obce, kterým se řídí množství poskytovaných služeb a způsob jejich poskytování.

4. A proč nástroj komunikace? Také občané a jiní se musí dozvědět o hospodaření obce, vizi do budoucna a důvody, proč která změna nastala. Proto je možné označit rozpočet také jako nástroj komunikace.

Rozpočet ÚSC, jako finanční plán, slouží k řízení financování jejich činnosti. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. Je to zásada shodná s rozpočtovým rokem

stanoveným v zákone č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, ve znění pozdějších zákonů, pro státní rozpočet.

Roční rozpočet vychází z rozpočtového výhledu, ale není výslovně vázán jeho údaji. Vychází z údajů, které se v rozpočtovém výhledu týkají rozpočtu přijímaného pro konkrétní rozpočtový rok. Z rozpočtového výhledu se při sestavování rozpočtu podle zákona pouze vychází, není jím tedy zastupitelstvo ÚSC přímo vázáno, a může tedy přijmout roční rozpočet i odlišný od údajů obsažených v rozpočtovém výhledu. V podstatě by ÚSC měl při sestavování rozpočtu vycházet z rozpočtového výhledu a odlišnosti oproti němu by měly být odůvodněné a opodstatněné.

V zákoně o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů je stanoveno, že rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný. Může však být schválen i jako přebytkový v případě, že některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let.

ÚSC převážně schvalují rozpočet, jehož příjmy se nerovnájí výdajům kalendářního roku. Je to způsobeno zejména tím, že zavádějí své finanční prostředky přijaté v minulých letech k úhradě výdajů běžného roku. Z pohledu rozpočtové skladby se jedná o schodky rozpočtu, ale tento schodkový rozpočet je přijatelný, protože je kryt finančními přebytky minulých let. Nebo si ÚSC chtějí finanční prostředky rozpočtované v příjmech běžného roku šetřit k použití v dalších letech a v tom případě se jedná o **rozpočet přebytkový**.

Zákon o rozpočtových pravidlech ÚS rozpočtů taxativně stanoví, v jakých případech může být **rozpočet** schválen jako **schodkový**.

Nemělo by tedy dojít ke schválení schodkového rozpočtu, jehož rozpočtové příjmy jsou nižší než rozpočtové výdaje. Schodkový rozpočet může být schválen, jen pokud bude schodek uhrazen finančními prostředky z minulých let – tedy peněžním fondem vytvořeným z přebytku minulých let (např. z fondu rezerv a rozvoje), nebo uhrazen z peněz získaných z návratných zdrojů, jimiž jsou úvěry, půjčky, návratné finanční výpomoci a také např. výnos z prodeje vlastních dluhopisů.

Schopnost hradit rozpočtové výdaje nikoli rozpočtovými příjmy, ale návratnými zdroji musí být zabezpečena před schválením rozpočtu. A to prostřednictvím smlouvy, např. smlouvou o půjčce nebo úvěru či alespoň smlouvou o smlouvě budoucí o poskytnutí půjčky či úvěru.

A) Přebytek

- přebytek finančního hospodaření je zdrojem peněžních fondů, nebo se tyto peníze stanou počátečním stavem týchž účtů pro nový kalendářní rok

B) Schodek

- schodek může být hrazen ze zdrojů minulých let (z fondů) nebo z návratných finančních zdrojů
- může se stát, že dojde k nepředvídanému debetnímu stavu účtu, potom by mohl mít ÚSC s bankovním ústavem dohodnuty podmínky poskytnutí kontokorentního úvěru (je třeba souhlasu zastupitelstva)

Obsahem rozpočtu jsou jeho příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů, pokud není v zákoně uvedeno, že probíhají mimo rozpočet. Do těchto peněžních operací řadíme finanční operace, kterými se mění stavy peněžních prostředků na peněžních fondech ÚSC.

Mimo rozpočet mohou probíhat tyto peněžní operace:

1. cizí prostředky – peníze, o nichž se neví, zda jsou územního samosprávného celku (nebyly řádně označeny a neví se tedy čím jsou)
2. sdružené prostředky – na základě smlouvy o sdružení (příjem i výdaj)
3. prostředky z podnikatelské činnosti – pro potřeby určení, co je podnikatelská činnost, se vychází ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, podnikatelská činnost se u ÚSC sleduje účetně mimo rozpočtové příjmy a výdaje.

4.4 Rozpočtové provizorium

Rozpočet se schvaluje do konce kalendářního roku. Jestliže však není schválen před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se jeho rozpočtové hospodaření v době do schválení rozpočtu pravidly rozpočtového provizoria. Pravidla rozpočtového provizoria potřebná k zajištění plynulosti hospodaření stanoví, v případě obce, zastupitelstvo. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení.

4.5 Změny rozpočtu – rozpočtová opatření

Rozpočet může být po jeho schválení změněn z různých důvodů. Mohou jimi být – organizační změny, metodické změny např.: cenové změny, změny právních předpisů a změny ovlivňující plnění rozpočtu (věcné změny).

Změny rozpočtu se provádějí rozpočtovými opatřeními, které se evidují podle časové posloupnosti. Rozpočtovým opatřením je přesun rozpočtových prostředků, při němž se jednotlivé příjmy a výdaje navzájem ovlivňují, ale nedochází ke změně jejich celkového objemu. Dalším opatřením je případ, kdy je nutné použít nové rozpočtem nepředvídané příjmy na nové rozpočtem nezajištěné výdaje, čímž se zvýší jejich celkový objem. Další situací, u které naopak dojde ke snížení rozpočtu, je vázání rozpočtových výdajů, jestliže je jejich krytí ohroženo neplněním rozpočtových příjmů.

Rozpočtová opatření se musí uskutečnit povinně, jde-li o změny ve finančních vztazích k jinému rozpočtu, změny ukazatelů ve vztahu k jiným osobám, nebo jestliže hrozí nebezpečí rozpočtového schodku.

4.6 Rozpočtový výhled

V České republice je na úrovni územních samospráv zakotvena zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů povinnost sestavování rozpočtového výhledu, který je pomocným nástrojem.

Rozpočtový výhled slouží pro střednědobé finanční plánování územního samosprávného celku. Sestavuje se na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků. Víceleté rozpočty můžeme rozdělit na klasické, kdy příjmy a výdaje rozpočtu jsou schvalovány na dvouleté období, či rolující, které obsahují detailní predikce na dvě či více let. Příjmy a výdaje na daný rok jsou však vždy schvalovány samostatně a predikce na následující roky jsou vždy zpřesňovány a posouvány o další rok do budoucnosti. S pomocí rozpočtového výhledu územní samosprávný celek zvažuje své potřeby a možnosti finančního zabezpečení. Jinak řečeno, zvažuje své výdaje a pro ně použitelné příjmy pro delší časové období, než je daný rozpočtový (kalendářní) rok. Podrobnost členění rozpočtového výhledu zákon neupravuje, dává územním samosprávným celkům

možnost zvolit si míru jeho podrobnosti samostatně. Každý ÚSC je povinen prognózovat své hospodaření, a to alespoň ve zjednodušené podobě.

V podstatě by měl rozpočtový výhled obsahovat základní souhrnné ukazatele, kterými jsou:

- celkové příjmy
- celkové výdaje
- celkové pohledávky
- celkové závazky

Rozpočtový výhled by tedy měl obsahovat souhrnné základní údaje o příjmech a výdajích, zejména o dlouhodobějších závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů.

Jsou uváděny některé *přínosy* víceletého rozpočtu. Například zlepšení strategického a dlouhodobého plánování, neboť vedení musí rozhodovat v dlouhodobějším horizontu, takže obec musí definovat dlouhodobé priority a cíle rozvoje obce. Dalším přínosem je udržení fiskálního zdraví, protože víceletý rozpočet vymezuje hranice budoucího hospodaření obce a poskytuje informace o finančních dopadech. Obce také uvažují víceletý rozpočet pro řízení svých závazků. Obec také uspoří čas věnovaný pracím na rozpočtu.

Víceletý rozpočet má ovšem také své *problémové oblasti*. Využívání takového rozpočtu může být provázáno nedostatkem flexibility při rozhodování obce, zvýšenou potřebou pracovního zatížení zaměstnanců. Aby víceletý rozpočet byl reálný, musí mít obec vymezeny priority, z kterých bude rozpočet vycházet, a to může být problém u mnoha obcí.

4.7 Tvorba rozpočtu obce – praktické rady

(Co musí mít vedení obce při sestavování rozpočtu stále na mysli)

Rozpočet je jen dílčí úkon v hospodářském systému a hospodaření obecně je pak řízená a účelná správa dané jednotky. Účelem hospodaření je maximalizace celkového užítku v daném časovém horizontu a při daných zdrojích.

Analýza užitečnosti

Z hlediska veřejných financí je pro rozdělování omezených zdrojů mezi příjemce veřejných služeb důležitá teorie mezního užítku. Z tohoto hlediska je vhodné provést analýzu užitečnosti. Laika bychom mohli zavést do problému příkladem. Představíme si, že máme 100.000 Kč. A nyní musíme rozhodnout, zda větší užitek veřejnosti přinese 100 000 Kč v kolonce A nebo v kolonce B. Tuto analýzu musíme mít stále na mysli a vědět, že rozpočtování je srovnávání, nikoliv možnost pracovat s absolutními čísly.

Obsah rozpočtu

Příjmy jsou pouze prognózou, která vychází z minulých let, právních předpisů a vztahů k ostatním rozpočtům. Výdaje zase pokrývají okruh veřejných služeb, které určíme. V ideálním případě byla v rozpočtu transformována vůle občanů – voličů.

Několik rad pro praktické rozpočtování od Mgr. Ing. Rudolfa Cogana:

(převzato z webových stránek – www.denik.obce.cz, Tvorba rozpočtu samosprávy, 17.1.2005)

- rozpočet je třeba schvalovat jako mírně přebytkový, vždy s rezervami, adekvátní je všeobecná rezerva 1% z celkových výdajů, pro investice lze doporučit 10% z výdajů
- jasné definování a vyznačení priorit, které si členové zastupitelstva přejí, neměl by se jen přepisovat rozpočet posledního období navýšeného o inflaci, je třeba poctivě zkoumat preference, což není jednoduchý úkol
- dlouhodobé plánování – je třeba plánovat nejen na rok, ale i na dobu delší, nezatěžovat příští zastupitelstva svými krátkodobě motivovanými rozhodnutími

- vazba úvěru jen na krytí investic, úvěr by neměl být využit na provozní výdaje
- zabránit redukcí kapitálu – při prodeji kapitálového aktiva výnos znovu použít k pořízení jiného kapitálového aktiva
- provozní rozpočet je třeba mít schválený vždy před započítáním roku (o výdajích na investice lze rozhodnout i později)
- permanentní likvidita
- regulace míry zadlužení

4.8 Etapy rozpočtového procesu

(PEKOVÁ, 2004)

1. sestavení návrhu územního rozpočtu odpovědným orgánem
2. projednání a schválení návrhu územního rozpočtu voleným orgánem
3. plnění rozpočtu a případné změny, které doporučují výkonné orgány a schvalují volené orgány
4. průběžná kontrola
5. sestavení přehledu o skutečném vývoji plnění rozpočtu za uplynulé rozpočtové období, projednání a následná kontrola

Jednotlivé etapy rozpočtového procesu jsou obdobně využívány v celé rozpočtové soustavě.

4.9 Plnění rozpočtu - účtování

Účty, na kterých budeme účtovat o plnění rozpočtu, nalezneme v účtové třídě 2. Jsou to účty určené pro sledování pokladního plnění rozpočtu ÚSC:

211 – Financování výdajů ÚSC

212 – Poskytnuté dotace vkladovému výdajovému účtu

217 – Zúčtování příjmů ÚSC

218 – Zúčtování výdajů ÚSC

Na tyto dále vypsané účty jsou poskytovány prostředky ze základního běžného účtu -231.

271 – Poskytnuté návratné finanční výpomoci mezi rozpočty

272 – Přijaté nevratné finanční výpomoci mezi rozpočty

273 – Poskytnuté přechodné výpomoci příspěvkovým organizacím

274 – Poskytnuté přechodné výpomoci podnikatelskému subjektu

275 – Poskytnuté přechodné výpomoci ostatním organizacím

277 – Poskytnuté přechodné výpomoci fyzickým osobám

Příklad účtování plnění rozpočtu obce:

	2 okruhy	1 okruh
1. příjem dotace se státního rozpočtu	231/217	231/217
2. příjem rozpočtových příjmů z vlast. čin. na ZBÚ	231/217	231/217
3. převod peněz ze ZBÚ na VVÚ na krytí výdajů vlastní činnosti (výpis ZBÚ)	212/231	----/----
4. proúčtování uskutečněných výdajů 218/212218/211		

Zúčtování příjmů

Účet 217 (v případě *jednoho účetního okruhu*) – základní běžný účet plní zároveň funkci příjmového účtu

Účtují se zde příjmy přijaté na základní běžný účet

1. předpis rozpočtových příjmů z běžné činnosti 315/215

2. inkaso na základní běžný účet 231/315

3. (koncem měsíce) zúčtování přijatých příjmů 215/217

Účet 217 (v případě *odděleného vedení příjmového a výdajového okruhu*)

Účtují se zde příjmy přijaté na základní běžný účet z příjmového účtu

1. předpis rozpočtových příjmů z běžné činnosti 315/215
2. inkaso rozpočtových příjmů na příjmový účet 235/315
3. odvod inkasovaných příjmů na ZBÚ (výpis z příjmového účtu) 215/235
4. příjem inkasovaných příjmů na ZBÚ (výpis ze ZBÚ) 231/217

S pomocí tohoto účtu se účtují:

- přijaté účelové a neúčelové dotace
- dotace na dlouhodobý majetek
- příjmy z finančního vypořádání s PO a ostatními subjekty

Zúčtování výdajů

Účet 218 (*jeden účetní okruh*)

- zúčtování profinancovaných výdajů 218/211

Účet 218 (*oddělené vedení příjmového a výdajového okruhu*)

- zúčtování profinancovaných výdajů 218/212

Na konci roku se provede uzavření rozpočtových účtů a převádí se zůstatky účtů 215,216 na účet 965 a zároveň převod zůstatků účtů 217, 218 na účet 933. Účet 933 nám dává přehled o plnění rozpočtu. V případě, že vznikne koncem roku přebytek rozpočtového hospodaření, je možné jej ponechat na účtu 933 a použít ho v rozpočtu následujícího roku. Také může být převeden do účelového fondu rezerv a rozvoje.

Základním principem rozpočtového hospodaření je posuzování skutečně vyinkasovaných příjmů a skutečně profinancovaných výdajů. Účty rozpočtového hospodaření jsou účty, na nichž jsou evidovány rozpočtové příjmy a výdaje. Nemohou mít k 31.12. zůstatek a v rámci účetní uzávěrky se uzavírají na zvláštní závěrkové účty (965,964,933).

5. Analýza vybraných údajů pro zpracování rozpočtu

Žádný obecně platný předpis nestanoví, v jaké struktuře má být obcí předložen návrh jejího rozpočtu. Údaje z účetnictví tvoří nejvýznamnější zdroj údajů pro oblast rozpočetnictví. Podstatným pohledem na rozpočet je členění rozpočtu na běžný a kapitálový.

Běžný rozpočet

Jak vyplývá z názvu, jedná se o běžnou část rozpočtu, tedy tu část, která se týká běžných příjmů a výdajů. Zpravidla se mluví o finančních částkách každoročně a pravidelně se opakujících. Nicméně některé z těchto příjmů či výdajů mohou být nahodilé. Běžnými příjmy se většinou financují provozní potřeby nazvané běžné výdaje.

Do běžných příjmů se počítají svěřené daně, sdílené daně, místní daně (daně, které obec uvalí na své občany či subjekty), správní poplatky, uživatelské poplatky za služby, příjmy z pronájmu majetku, zisk z podnikání, běžné dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, dotace od územních rozpočtů, ostatní nahodilé příjmy (dary, příjmy za sankce,...).

V běžných výdajích jsou veřejné služby, veřejný pořádek, jako např. hasiči, výdaje na vzdělání, bydlení, komunální služby, výdaje na podnikání, nahodilé výdaje a pokuty, placení úroků, dotace jiným rozpočtům.

Kapitálový rozpočet

V této části rozpočtu jsou začleněny příjmy na financování investičních potřeb, které jsou plánované na delší dobu mnohdy na několik let. Těmito příjmy se tedy hradí výdaje na investice pro delší období zpravidla delší jednoho roku. Tyto příjmy a výdaje jsou většinou jednorázové a neopakující se.

Do kapitálových příjmů patří příjmy z prodeje majetku, kapitálové přijaté dotace a příjmy z půjček a najdeme zde i případný přebytek běžného rozpočtu.

Výdaje na investice, kapitálové dotace jiným rozpočtům, nákup akcií, obligací, splátky půjček či případné krytí deficitu běžného rozpočtu, tyto položky jsou součástí kapitálových výdajů.

5.1 Rozpočtový proces obecně

Tento proces je možné rozdělit do několika fází. Prvním krokem je rozpočet navrhnout. Jakmile je rozpočet navržen, přichází čas projednání. Když je projednání u konce může se rozpočet schválit a to zastupitelstvem obce. To, jaký rozpočet byl schválen, se zveřejňuje, po dobu 15 dnů na úřední desce obce. Po schválení rozpočtu už obec může začít dle tohoto rozpočtu hospodařit, dochází tedy k jeho plnění. Na konci roku obec pro své občany zajistí, aby měli možnost se přesvědčit, jak obec hospodařila se svými prostředky. Prostřednictvím závěrečného účtu obce, který se projednal a bylo vydáno vyjádření, se občané informují o výsledků hospodaření.

5.2 Postup sestavení rozpočtu

Pro zpracování rozpočtu je důležité znát alespoň přibližně budoucí rozpočtové příjmy a rozpočtové výdaje. Rozpočtové příjmy jsou pro rozpočtové výdaje jakýmsi omezením nebo hranicí do jaké se mohou naplánovat právě výdaje. Ale stejně tak, to může fungovat i naopak. Tedy, že výdaje budou omezením pro příjmy.

U této obce se postupuje naplánováním rozpočtových příjmů, které jsou omezením po rozpočtové výdaje. Bere se však ohled na rozpočtový výhled a případné obecní investice, které by měly být ve výhledu zmíněny. Obec se také brání, pokud to jde, jakémukoliv zadlužení, proto se snaží sestavit rozpočet vždy tak, aby použila pouze své finanční prostředky na uhrazení případného schodku v rozpočtu.

Stále častěji se při sestavování rozpočtu územního samosprávného celku postupuje tak, že se vezme vývoj příjmů a výdajů uskutečněných od začátku roku do doby, kdy se začne pracovat na návrhu rozpočtu. Porovnáním těchto příjmů a výdajů běžného roku s příjmy a výdaji minulých let a s přihlédnutím k růstu cen, předpokládané inflaci, změně daňových sazeb atd. se provede odhad rozpočtu nového roku. Tomuto způsobu zpracování rozpočtu se říká indexová metoda.

Důležitým pomocníkem se při práci s rozpočtem stává účtový rozvrh. Účtový rozvrh obsahuje účty používané v běžném roce. V případě této obce obsahuje rozvrh několik sloupců, ve kterých jdou za sebou položky:

syntetický účet – analytický účet – kapitola – položka – paragraf – UZ (které je užito v případě dotací) – označení organizace (které není nutné) – název účtu – název položky dle rozpočtové skladby

(ukázka účtového rozvrhu této obce je v příloze)

Právě díky tomu, že obec má svůj účtový rozvrh rozdělen na jednotlivé položky dle rozpočtové skladby, kterých je užito i ve výkazech pro hodnocení plnění rozpočtu, umožní lepší orientaci právě v těchto výkazech a počítačovém programu pro účetnictví. Není tedy problém vyhledat případnou částku dle kapitoly a položky.

5.3 Postup obce při zpracování rozpočtu

Aby obec mohla dle nějakého rozpočtu hospodařit, je důležité, jej navrhnout. U této obce je návrh rozpočtu v podání přehledné tabulky, která má řádky příjmů a výdajů a samozřejmě nesmí chybět ani paragraf, položka, text. Součástí jsou ještě dva sloupce, kde je zobrazena skutečnost rozpočtu minulého roku a částky rozpočtu nově navrženého. Obec sestavuje rozpočet v souladu s rozpočtem předchozího období, který je upraven dle předpokládaných finančních změn pro budoucí období. Na návrhu rozpočtu pro další rok se pracuje již v listopadu či prosinci stávajícího období. Poté, co finanční výbor spolu se starostou předloží návrh rozpočtu, je svoláno zastupitelstvo obce, které schvaluje rozpočet a vyjadřuje se k případným nepřesnostem. Je více než vhodné schválit rozpočet do konce stávajícího roku, aby obec nemusela hospodařit dle rozpočtového provizoria. Poměrně snadno může obec naplánovat daňové příjmy, které se nepohybují skokově ve velkém rozmezí. Obecně je možné říci, že s běžnými příjmy a výdaji nebývá takový problém, jako například s příjmy a výdaji investiční povahy. I když s těmi je do jisté míry počítáno a to v rozpočtovém výhledu, sestaveném na dobu 5 let v případě obce ABC. V průběhu roku se již hospodaří dle nově schváleného rozpočtu. Během tohoto období se rozpočtovými opatřeními rozpočet upravuje směrem dolů nebo nahoru. Na konci účetního období u obce provádí kontrolu auditor. Po skončení kalendářního roku se o

ročním hospodaření obce sestavuje závěrečný účet. V závěrečném účtu jsou informace o plnění rozpočtu příjmů a výdajů v členění dle rozpočtové skladby, o tvorbě a použití fondů a o hospodaření obce s jejím majetkem.

5.4 Kontrola hospodaření obce a zpracování výkazů

Uvnitř obce se na kontrole hospodaření s majetkem a finančními prostředky podílí finanční a popřípadě také kontrolní výbor. Každý z nich má 3 členy. Předsedou v každém výboru je člen zastupitelstva obce a další 2 členové jsou doplněni z občanů obce.

Na hospodaření dle rozpočtu za účetní období dohlíží územně vyšší orgán a to příslušný Krajský úřad. Tomu je každý měsíc obcí zasílán výkaz nazvaný *Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí* číselně označený FIN 2 – 12 M. Na tomto výkazu se může příslušný úřad přesvědčit o tom jak se s finančními prostředky zachází a zda nedochází k neobvyklým výkyvům. Dalším výkazem jsou *zůstatky peněžních prostředků* stejně jako *rozpis dotací* a ještě počítačově zpracovaný *opis položek*, kde jsou rozepsány účetní operace daného měsíce.

Čtvrtletně (31.3, 30.6., 30.9.) se tomuto úřadu také zasílá mezitímní účetní závěrka, kdy se neuzavírají účetní knihy. Obsahuje rozvahu územních samosprávných celků, případně výkaz zisku a ztráty, pokud obec provádí hospodářskou činnost a přílohu. Součástí jsou také výkazy odesílané měsíčně, které připadají na poslední měsíc daného čtvrtletí.

Při účetní závěrce, která musí podávat věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky, se odevzdávají rozvaha, výkaz zisků a ztráty (i když je tento výkaz nulový) a příloha, měsíční výkazy, kopie výpisu z banky, účetním programem zpracované stavy na běžném účtu a pokladně.

Stejně jako Krajský úřad prostřednictvím došlých výkazů kontroluje obce, tak i přidělený auditor se podílí na kontrole obce přímo v místě na obecním úřadu.

5.5 Příjmová část rozpočtu obce ABC

Daňové příjmy u této obce ABC tvoří největší položku z celkových příjmů. Dalo by se říci téměř 80%. Velký podíl je právě ze sdílených daní, kterými jsou daň z příjmů fyzických a právnických osob. Samozřejmě se tento podíl a jeho výše nedají ovlivnit, protože je dán určitým procentem z celostátního výnosu těchto daní. Z tohoto procenta se dále podíl jednotlivým obcím vypočítá dle počtu obyvatel příslušné obce. Další velkou položkou v daňových příjmech je podíl z celostátního výnosu spotřební daně, opět určen dle počtu obyvatel. Typem svěřené daně je daň z nemovitostí, která je celá příjmem rozpočtu obce. Touto daní se zdaňuje nemovitý majetek ve vlastnictví a i přesto, že je výlučným příjmem rozpočtu obce, není možné výnos z této daně příliš ovlivnit.

Místní poplatky obce ABC, kterými jsou nejčastěji poplatek za likvidaci komunálního odpadu, poplatek ze psů, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt a poplatek za povolení k vjezdu do vybraných míst, jsou nezanedbatelnými položkami. Pro upřesnění existují i další místní poplatky, jsou jimi poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek ze vstupného, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace a poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj. Ve stanovení výše místních poplatků má obec určitou daňovou pravomoc a může obecně závaznou vyhláškou ovlivnit tyto poplatky směrem nahoru či dolů anebo určit, od kterých osob budou vybírány. I když nepředstavují velký příjem rozpočtu obce, vhodně doplňují příjmy rozpočtu a umožňují získat dodatečné finanční prostředky, především na financování veřejných statků lokálních, jejichž zabezpečení slouží především občanům konkrétního území, jsou tedy místně ohraničeny (např. veřejné osvětlení).

V této obci se dále využívají uživatelské příjmy jako nedaňové příjmy, které jsou běžnými příjmy na financování běžných výdajů. Mezi nejčastější patří vodné, stočné, poplatky za parkovací služby, hřbitovní služby apod. O výši uživatelských poplatků se nerozhoduje na trhu, ale rozhodnutím zastupitelstva obce.

5.6 Výdajová část rozpočtu ABC

Přibližně 20% výdajů obce připadne na položku ve výdajích označenou jako činnost místní správy. Do tohoto druhu výdajů spadají částky nakoupeného materiálu pro činnost obce, služby telekomunikací, služby peněžních ústavů, služby zpracování dat, opravy a udržování obce, platby daní a poplatků, případné dotace obcím a další. Ve zkratce by bylo možné říct výdaje, které souvisí s obecním úřadem a obcí jako takovou.

Další výdajovou položkou jsou vyplácené odměny zastupitelstvu. Starosta jako vedoucí pracovník je odměněn nejvyšší peněžitou částkou, postupně pak místostarosta, pokladník a nakonec nejnižší odměnu dostanou členové zastupitelstva, pokud se rozhodlo, že budou za svou práci ohodnoceni.

Financování veřejných statků je na straně výdajů významná položka. Jedná se o peněžní částky poskytnuté na opravy a údržby pozemních komunikací, které má obec ve své správě, práce či úkony související se zajištěním pitné vody, sběr a odvoz komunálních odpadů a komunální služby a územní rozvoj. U této poslední položky jako příklad můžu uvést připojení občanů obce na internetovou síť. Kdybychom sečetli všechny výdaje související s financováním veřejných statků v dané obci, přesvědčíme se o tom, že tvoří největší objem finančních prostředků ve výdajové části rozpočtu obce.

Zajímavou, i když ne podstatně velkou položkou jsou neinvestiční dotace obcím, v podobě poplatku určité obci za to, že děti jiné obce (v tomto případě děti - školáci obce ABC) navštěvují její základní školu. Jedná se o finanční prostředky určené na pomůcky školáků pro zajištění učebního standardu.

6. Charakteristika vybrané neziskové organizace včetně charakteristiky způsobu vedení účetnictví

V mé práci jsem si jako neziskovou organizaci zvolila obec – územní samosprávný celek. Pro provedení analýzy a zhodnocení účetnictví, rozpočtu a celkového hospodaření obce bude důležité seznámit čtenáře s obcí blíže. Teoreticky byla již obec jako územní samosprávný celek vymezena v kapitole 2. Nezisková organizace – obec. Zde bylo popsáno jaké funkce obec má, kdo se podílí na jejím řízení a vedení, neboli její orgány, jaké má povinnosti atd. Nyní je potřeba konkrétněji vybranou obec charakterizovat.

6.1 Historie obce

Jelikož si zástupce obce nepřáli obec jmenovat bude v této práci vystupovat jako obec ABC. Nachází se v kraji Vysočina, přesněji v okolí Českomoravské vrchoviny. První zmínky o obci jsou z období kolem roku 1350, i když samotný vznik lze tušit již dříve. V době největšího rozmachu zde žilo přes 200 obyvatel. Nyní, již z důvodů výměny generací a sledování trendu mladých lidí stěhovat se do měst, se počet obyvatel snížil přibližně asi na 100. I přes takto nízký počet obyvatel je obec soběstačná a má svůj obecní úřad v čele se starostou. Kromě rolnictví, zde dříve bylo rozvinuto kamenictví, neboť balvany z kvalitní žuly byly v těsné blízkosti obce.

6.2 Co může obec nabídnout v současnosti

ABC obec a její okolí je vyhledávaným cílem turistů, především kvůli čistým vodám přilehlých rybníků a díky rozmanitému terénu pro pěší turistiku s vyznačenými stezkami. Také prochází obcí nedávno vystavěná cyklotrasa. Stejně tak bohatství lesů láká ke sběru lesních plodů a hub. Nakonec i v zimě nabízí množství běžeckých stop a nedaleký lyžařský vlek, který je využíván především rodinami s malými dětmi, ale stejně tak i dospělými. V obci je zřízeno pohostinství, penziony, občerstvení a obchůdek. Pro

milovníky kempování je blízko obce a zároveň blízko rybníka vybudováno letní veřejné tábořiště.

6.3 Obecní úřad

Na řízení obce se podílí starosta spolu s dalšími členy zastupitelstva. Zastupitelstvo čítá pět členů jimž jsou uděleny funkce – starosta, místostarosta – zástupce starosty, pokladník a dva členové. Starosta, místostarosta a pokladník dostávají měsíční odměnu, ze které se neodvádí sociální a zdravotní pojištění, ale odvádí se daň z příjmů. V případě dvou členů se rozhoduje o jejich peněžitém ohodnocení v rámci zastupitelstva. Není podmínkou, aby dostávali pravidelnou měsíční odměnu.

6.4 Účetnictví obce ABC

Obec je účetní jednotkou, která vede podvojný účetnictví, jak vyplývá ze zákona č.563/1991 Sb. o účetnictví. Toto účetnictví je zpracováno na počítači v programu MUNIS společnosti Triáda, spol. s.r.o. Program v mnoha ohledech usnadňuje práci s informacemi. Účetnictví zpracovává externí pracovník.

Účetním obdobím je kalendářní rok. Obec je povinna dodržovat při vedení účetnictví směrnou účtovou osnovu a zpracovává si účtový rozvrh, který obsahuje syntetické, analytické a podrozvahové účty. Účetnictví se vede za účetní jednotku jako celek, tj. včetně organizační složky – jednotky Sboru dobrovolných hasičů.

Obec ABC je obcí s malým rozpočtem, tedy s počtem obyvatel do 3000. Proto z bankovních účtů používá pouze Základní běžný účet 231.

Přijatou fakturu starosta zapíše do knihy přijaté pošty, zkontroluje ji, potvrdí ji svým podpisem a předá účetní. Ta fakturu zaeviduje do knihy přijatých faktur a zaúčtuje předpis. Dále vyhotoví platební příkaz a odešle jej do banky. Proplacené faktury zaúčtuje a založí. K vystavení faktury dá starosta pokyn účetní, která takovou fakturu zaznamená do

knihy odeslaných faktur. Veškeré úhrady se provádí prostřednictvím počítačového programu.

Pokladna je zpracovávána ručně v pokladní knize. Osoby přicházející do styku s pokladnou mají podepsanou dohodu o převzetí hmotné odpovědnosti. Obcí je stanoven limit pokladní hotovosti a to 20 000,- Kč. Částka, která přesahuje tuto hodnotu musí být odvedena na základní běžný účet obce. K 31.12. běžného roku nesmí být v pokladně peněžní hotovost.

Protože o majetku územního samosprávného celku bylo napsáno podrobně již v kapitole 3., zmíním se o majetku pouze v krátkosti. Obec neúčtuje o žádném dlouhodobém nehmotném ani o drobném dlouhodobém nehmotném majetku. Naopak obec vlastní pozemky, budovy a stavby, samostatné movité věci o kterých se účtuje jako o dlouhodobém hmotném majetku, dále má drobný dlouhodobý hmotný majetek (účet 028), kde ani jedna z položek tohoto majetku nepřevyšuje ocenění 40 000,- Kč. Na účtu 112 vede materiál, za který považuje pohlednice, kalendáře a encyklopedie.

Obec neprovádí hospodářskou činnost, ale vykonává podnikatelské aktivity, u kterých je povinna vypočítat daňovou povinnost. Například u provozu tábořiště jsou příjmy z této činnosti vyšší než výdaje. Rozdíl je tedy ziskem a stává se tak zdanitelným příjmem. Ale například u prodeje pohlednic tomu bylo naopak.

Obec musí účtovat o dani z příjmů a zároveň musí podat místně příslušnému finančnímu úřadu daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob. Ve skutečnosti se neuskuteční odvod finanční částky ve výši daně. Jedná se totiž o svěřenou daň, která v celé své výši zůstává obci. Součástí daňového přiznání je rozvaha obce ABC a výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu obce ABC.

Inventarizaci majetku a závazků provádí obec ABC řádnou – ke dni 31.12. a mimořádnou – např. z důvodu kontroly, změny hmotně odpovědného pracovníka atd. Vždy je starostou jmenována inventarizační komise, která svým podpisem na inventurním soupisu odsouhlasí správnost provedené inventarizace. Účtuje o případných inventarizačních rozdílech a to do účetního období, za které se inventarizací ověřuje stav majetku a závazků.

Na úseku účetnictví je zpracována vnitřní směrnice této obce.

6.5 Fondy obce

Pro porozumění účetnictví územních samosprávných celků musím zmínit peněžní fondy. Územní samosprávný celek může zřizovat peněžní fondy, a to pro konkrétní účely anebo bez účelového určení. Zdrojem peněžních fondů mohou být zejména přebytky hospodaření z minulých let, příjmy běžného roku, které nejsou určeny k využití v běžném roce a převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových peněžních fondů.

Fondy představují zdroje krytí účetní jednotky. Jsou soustředěny do dvou účtových skupin:

90 – Majetkové fondy

91 – Finanční a peněžní fondy

Mezi majetkové fondy řadíme fond dlouhodobého majetku, fond oběžných aktiv a fond hospodářské činnosti. Do finančních patří peněžní fondy a ostatní finanční fondy.

Vzhledem k tomu, že u této obce se využívá fond dlouhodobého majetku (účet 901) a fond oběžných aktiv (účet 902), zmíním se podrobněji právě o těchto dvou.

901 - Fond dlouhodobého majetku představuje tvorbu zdrojů k profinancovanému dlouhodobému majetku.

Na straně Dal fondu 901 se účtuje běžně zejména o bezúplatně převzatém nebo darovaném dlouhodobém majetku, o předmětech převzatých ze zásob v pořizovacích (reprodukčních) cenách, o tvorbě zdrojů k profinancovanému dlouhodobému majetku ve výši splacených dlouhodobých úvěrů, o tvorbě zdrojů k profinancovanému dlouhodobému nehmotnému a hmotnému majetku se souvztažným zápisem na vrub účtu 211 (Financování výdajů územních samosprávných celků).

Na straně MD fondu 901 se účtují běžně především pořizovací ceny dlouhodobého majetku při jeho vyřazení z používání pro opotřebení, v důsledku vzniklého manka a škody

nebo jeho prodeje, zůstatkové ceny bezúplatně předaného nebo darovaného dlouhodobého majetku atd.

Konečný stav tohoto fondu vyjadřuje pořizovací cenu dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, cenu pořízení dlouhodobého finančního majetku. Fond 901 se vytváří postupně tak, jak je v účetní jednotce profinancován dlouhodobý majetek z vlastních zdrojů nebo darován. Majetek se zde eviduje po celou dobu používání v pořizovacích cenách.

902 – Fond oběžných aktiv představuje v územních samosprávných celcích zdroj krytí oběžných aktiv vztahujících se výhradně k hlavní činnosti, a na druhé straně snížení těchto zdrojů.

Na straně Dal fondu 902 se účtují přírůstky bezúplatně převzatých nebo darovaných oběžných aktiv, materiál získaný z vyřazeného dlouhodobého hmotného majetku v souvislosti s jeho vyřazením a zdroje k profinancovanému nakoupenému krátkodobému finančnímu majetku převodem z účelových fondů územních samosprávních celků.

Na straně MD fondu 902 se účtují úbytky bezúplatně předaných nebo darovaných oběžných aktiv (tj. materiálových zásob, nedokončené výroby, výrobků, které tvoří součást materiálových zásob, zboží a cenin), pokud to umožňuje příslušný právní předpis a snížení vlastního zdroje k prodanému krátkodobému finančnímu majetku převodem do peněžních fondů územních samosprávných celků.

Existence tohoto fondu se však v každém případě vztahuje ke vzniku účetní jednotky, kdy bylo třeba vyjádřit v počáteční rozvaze i určitý objem vlastních zdrojů v podobě krátkodobých oběžných prostředků (zásoby, ceniny, ostatní krátkodobý majetek). V průběhu hospodaření zůstává tento fond téměř bez pohybu.

Z rozvahy obce ABC je možné vyčíst, že nebyl porušen majetkový okruh, tedy souvislost mezi dlouhodobým majetkem a fondem dlouhodobého majetku.

7. Dokumentace dosud zpracovaných rozpočtů

Pro analýzu již zpracovaných rozpočtů jsem vybrala rozpočty v letech 2003, 2004, 2005. Někdo by mohl namítnout, že mnou vybrané období je krátké, ale myslím, že pro účely této diplomové práce budou postačující. Je dobré zmínit, že obec nepoužila ke svému hospodaření úvěr, ale vždy své vlastní prostředky.

Pro upřesnění činnosti obce je nutné zmínit, že obec působí v různých sdruženích obcí, dle zákona o obcích č. 128/2000 sb.

Obce mohou při výkonu své samostatné působnosti vzájemně spolupracovat. Spolupráce mezi obcemi se uskutečňuje na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu, na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí (dále jen „svazek obcí“), zakládáním právnických osob podle zvláštního zákona dvěma nebo více obcemi. Obec ABC působí ve sdružení Mikroregion, dále ve sdružení právnických osob, ve sdružení obce Vysočiny, atd. Tyto sdružení a společenství vznikají za účelem získat sílu, v případě udělování dotací a celkově spojit své zájmy v oblasti kraje. V rámci tohoto sdružení obce přijímají a také poskytují neinvestiční dotace navzájem mezi sebou. Za účast v těchto sdruženích se platí jakési členské příspěvky, které dosahují minimálních částek.

Pro rychlejší orientaci jsem celkové příjmy a výdaje jednotlivých let obce ABC sestavila do přehledné tabulky. Dále bude ještě rozvedena struktura rozpočtových příjmů a výdajů.

Tabulka 1: Přehled celkových příjmů, výdajů a financování v jednotlivých letech obce ABC

Roky	2003	2004	2005
Příjmy celkem	2 582 677	924 374	587 314
Výdaje celkem	2 345 735	1 995 616	594 310
Financování (rozdíl mezi příjmy a výdaji)	236 942	- 1 071 242	- 6 996

V letech 2004 a 2005 obec dosáhla záporného financování (rozdíl příjmů a výdajů). Je nutné podotknout, že obec má předem stanoveno z jakých zdrojů bude tento schodek financován.

Obec ABC je účetní jednotkou, která neprovozuje hospodářskou činnost, i když má nějaké podnikatelské aktivity, ale tyto aktivity nepostačují k tomu, aby dosahovala závratných příjmů. Obec je závislá především na „pomoci“ státu ve formě dotací a podílu na celostátním výnosu daní, stejně jako na užitelských a místních poplatcích. Závěrem lze konstatovat, že příjmy jsou kolísavé a nevykazují rostoucí tendenci. Také proto, že obec patří do nejmenší velikostní kategorie, nemůže si v závislosti na počtu obyvatel nárokovat velké požadavky.

Jednotlivé příjmy jsou uvedeny níže v tabulce 2.

Tabulka 2: Struktura rozpočtových příjmů v jednotlivých letech obce ABC

	2003	2004	2005
Daňové příjmy	1 780 516	482 724	474 870
Vnitřní obchod, služby a cestovní ruch	41 973	26 050	41 850
Pitná voda	22 219	13 585	33 921
Komunální služby a územní rozvoj	659 582	294 050	630
Sběr a odvoz komunálních odpadů	12 375	17 458	12 179
Činnost místní správy	59 306	6 700	21 378
Příjmy a výdaje z úvěrově finančních operací	6 656	1 847	2 511
Výstavba a údržba inženýrských sítí	0	6 674	- 25
Správa zemědělského majetku	50	0	0
Dary	0	20 000	0
Ostatní nedaňové příjmy	0	55 287	0
CELKEM PŘÍJMY	2 582 677	924 374	587 314

Výrazná zvýšení či snížení vybraných rozpočtových příjmů jsou vysvětlena dále v rámci jednotlivých let příslušných rozpočtů.

Je běžné, že vše se stává dražší a pořízení věci je nákladnější den ode dne, samozřejmě až na nějaké výjimky. Co z rozpočtových výdajů má největší a pravidelnou tendenci růst jsou výdaje spojené s pitnou vodou, výdaje v souvislosti se základními školami (jedná se o příspěvky obce, které platí za své školáky jiné obci, u níž navštěvují základní školu) a zároveň výdaje, které se týkají sběru a odvozu komunálních odpadů. Ale je pochopitelné, že tyto položky budou růst, protože požadavky a nároky všech se mění. Jako je tomu u odpadu, kdy vznikají stále větší náklady s tříděním a likvidací odpadu, tak se zvyšující se nároky na vzdělání dětí atd.

Tabulka 3: Struktura rozpočtových výdajů v jednotlivých letech obce ABC

	2003	2004	2005
Pěstební činnost	0	1 880	50
Vnitřní obchod, služby a cestovní ruch	5 560	2 243	21 644
Silnice	3 339	52 778	17 047
Ostat. záležitosti pozemních komunikací	1 469 021	11 394	65 797
Provoz veřejné silniční dopravy	1 810	1 669	1 634
Pitná voda	45 230	61 328	72 920
Základní školy	11 826	25 820	33 728
Kultura, církev, sdělovací prostředky	4 000	6 698	5 097
Veřejné osvětlení	9 205	100 480	17 386
Výstavba, údržba místních inženýrských sítí	404 584	457 028	0
Komunální služby a územní rozvoj	146 989	218 228	57 302
Sběr a odvoz komunálních odpadů	48 179	56 152	72 307
Požární ochrana	1 057	22 195	20 729
Zastupitelstvo obce	56 490	80 954	75 850
Činnost místní správy	133 103	876 976	130 782
Ostatní činnost	648	4 703	2 037
Volby	4 694	8 664	0
Další	0	6 426	0
CELKEM VÝDAJE	2 345 735	1 995 616	594 310

Také vybrané položky rozpočtových výdajů budou popsány v následujícím textu v příslušných kapitolách jednotlivých rozpočtů.

7.1 Rozpočet roku 2003

V tomto roce ze zmíněných tří let obec hospodařila nejlépe. Její rozpočet byl přebytkový. Její rozpočtové příjmy byly zhruba o 200 000,-Kč vyšší než rozpočtové výdaje. Tato částka byla na Základním běžném účtu, ze kterého se uskutečňují veškeré platby. Tímto přebytkem je možné krýt případný schodek rozpočtu, či neplánované výdaje.

Příjmy

Nejvyšší položku tvořily daňové příjmy, protože obec přijala neinvestiční dotaci 1 163 600,- Kč na opravu části cyklotrasy z evropského fondu PHARE a zároveň dotaci 220 620,- Kč, kterou přispěla vedlejší obec také na zmíněnou cyklotrasu. Chtěla bych zmínit, že daňové příjmy v důsledku politických změn mají spíše tendenci klesat, nebereme-li v úvahu dotace od jiných subjektů. Jedná se především o podíly se sdílených daní.

Další větší položkou pod názvem komunální služby a územní rozvoj, kde jsou mimo jiné zařazeny příjmy z prodeje zboží, byly příjmy z prodeje pozemků (565 582,-Kč). Na těchto pozemcích místní obyvatelé pěstovali zeleninu, ale z důvodů poklesu zájmu o tyto zahrádky obec po projednání na obecním úřadě rozhodla, že budou nabídnuty jako stavební parcely pro rodinné domy.

Obec ABC pronajímala části nemovitostí a pozemky nejmenovanému zemědělskému družstvu a získala tak dodatečný příjem do svého rozpočtu přibližně 60 000,- Kč, které jsou zařazeny v kolonce příjmů pod názvem činnost místní správy.

Výdaje

Jak jsem již zmínila v příjmech, použila obec přijaté dotace na opravu cyklotrasy, což se projevilo v položce rozpočtových výdajů v kolonce ostatní záležitosti pozemních komunikací. Tato oprava vyšla obec na 1 469 021,- Kč.

Následující částka přibližně 400 000,- Kč, byla použita na zaplacení výstavby a údržby místních inženýrských sítí – zavedení plynu. Toto zavádění plynu probíhalo v rámci sdružení obcí, kdy vedoucí obec veškeré náklady jednotlivých obcí platila ze získané dotace a poté vypočítala podíly každé z obcí. Obec ABC měla tyto náklady rozpočítané na několik splátek. V roce 2003 byla zaplacena předposlední splátka na plynofikaci obce.

Jiné zvláštní a významné částky, které by se odchylovaly od dalších dvou rozpočtů roku 2004 a 2005, jsem neobjevila.

Roku 2003 probíhaly volby do parlamentu ČR a do zastupitelstev územních samosprávných celků, proto je v rozpočtu zahrnuta položka volby, která není každoročně se opakujícím výdajem. Částka 4 694,- Kč zahrnuje pohoštění volební komise, nákup drobného majetku (papíry, tužky), cestovné související se zajištěním kladného průběhu voleb, atd.

7.2 Rozpočet roku 2004

V tomto roce obec ABC hospodařila se schodkovým rozpočtem, i když tento schodek neměl negativní vliv na hospodaření obce. Rozpočtové příjmy byly sice téměř o 1 000 000,- Kč nižší než rozpočtové výdaje, ale tento rozdíl byla obec schopna krýt ze svých vlastních finančních prostředků. Nebylo proto nutné, aby čerpala úvěr, či tento rozdíl kryla formou půjčky peněžních prostředků. Musím dodat, že obec hospodaří tak, aby i po uhrazení schodku měla peněžní rezervu.

Příjmy

Zatímco by příjmy měly vykazovat rostoucí tendenci, je opak pravdou. Především u daňových příjmů pozorujeme, že se tento podíl rozpočtových příjmů sice nepatrně ale snižuje.

V položce komunální služby a územní rozvoj, kde se vyskytují částky prodeje pohlednice, kalendářů, pamětních knih ale také pozemků, je v roce 2004 peněžní částka téměř 300 000,-Kč. Obec prodala pozemky, které nebyly nějak využívány a to za 292 250,- Kč.

Součástí příjmů jsou také dary obci, touto formou obec získala příjem ve výši 20 000,- Kč. Obec je zřizovatelem jednotky Sboru dobrovolných hasičů a právě pro dovybavení této jednotky poskytla ARJO Hospital s.r.o. finanční obnos. Jako poznámku je důležité uvést, že veškeré příjmy a výdaje tohoto sboru jsou účtovány prostřednictvím rozpočtu obce.

Zajímavou částkou roku 2004 je 55 287,- Kč, která je zařazena v Ostatních nedaňových příjmech. Jedná se vratku DPH. Protože obec není plátcem DPH, ale platila faktury, které souvisely s opravou cyklotrasy, i s DPH, bylo jí toto DPH vráceno.

Výdaje

V roce 2004 bylo v souvislosti se silnicemi vynaloženo více peněz než v roce 2003 či 2005. Z důvodů nákupu většího množství materiálu na opravu silnice, více vynaložených prostředků na prohrnování a posyp silnice v zimě a vrácení části prostředků sousedící obci související s opravou silnice, se tento výdaj zvýšil asi o 30 000,- Kč.

Protože se pracuje na rozrůstání obce a plánuje se výstavba nových rodinných domů, bylo rozšířeno a zrekonstruováno obecní veřejné osvětlení. V důsledku toho položka těchto výdajů proti roku 2003 vzrostla přibližně desetkrát.

Výstavba plynofikace byla rozplánována na několik období a proto i v tomto roce se vyskytla ve výdajích peněžní částka asi 457 028,- Kč. Tato platba byla v souvislosti s plynofikací již poslední a mohlo se začít používat plynové topení.

Z důvodů již zmíněného rozrůstání obce byla provedena výstavba inženýrských sítí (jiných než plynofikace) a kde bylo nutné, byla provedena oprava inženýrských sítí. Což znamenalo nárůst finančních prostředků o 70 000,- Kč proti roku 2003 v položce komunální služby a územní rozvoj, a to protože se jedná o rozvoj a rozkvět této obce.

Nejvyšší část rozpočtových výdajů tohoto roku připadala na položku činnost místní správy. Částku 876 976,- Kč tvořil z 80% nákup pozemků, které obec nakoupila díky výhodné cenové nabídce a také vhodné poloze vzhledem k obci. Součástí pozemků byl les, který obec může využívat jako obecní les pro vlastní činnost.

7.3 Rozpočet roku 2005

Obec ABC se opět ocitla ve schodkovém hospodaření. Tuto situaci, ale byla schopna zvládnout, tudíž neměla problémy s financováním tohoto schodku a pracovala tak v roce 2005 s vyrovnaným rozpočtem. Protože již neměla tak velké výdaje, které souvisely především s úhradou prací na plynofikaci obce a neprováděla žádné nepředvídané opravy a údržby, byl schodek tohoto roku pouhých 6 996,- Kč.

Příjmy

V rozpočtových příjmech tohoto roku jsem nezaznamenala velké výkyvy v jednotlivých položkách struktury příjmů.

Daňové příjmy byly přibližně na úrovni daňových příjmů minulých let, takže změny v politickém uspořádání země a s tím související změny zákonů, předpisů a vyhlášek nepřinesly výrazné změny k lepšímu, nebo-li k větším příjmům obce.

S ohledem na počasí si vedlo dobře i podnikání obce. Přesněji řečeno obcí provozované letní tábořiště, které neslo téměř stabilní výnos.

Výdaje

Roku 2005 zbývalo uhradit poslední částku související s opravou cyklotrasy ve výši 65 797,-Kč.

V kolonce pitná voda jsem pozorovala soustavný růst těchto výdajů. Jedná se o finanční částky, které mají co do činění se zajištěním pitné vody pro obec. Souvisí s tím opravy a údržby na vodovodu, opravy na místním vodojemu, nákup potřebného materiálu a případných služeb (např. kontrola čistoty pitné vody, ...)

Dále jsem neobjevila částky, které by výrazným způsobem ovlivnily rozpočtové výdaje roku 2005.

7.4 Návrh rozpočtu roku 2006

Jako příklad bych chtěla uvést část zpracovaného návrhu rozpočtu na rok 2006. Podrobněji bych se zabývala daňovými příjmy. Tyto příjmy nemají označení paragrafu pouze čísla položek. Jak bylo již zmíněno, jedná se o tabulku. Někdo by mohl namítnout, že jsou částky příliš přesné, ale je to způsobeno zaokrouhlováním ve sloupci skutečnost r. 2005. Názorně je možné se seznámit s návrhem rozpočtu 2006 v tabulce 4.

Návrh rozpočtu roku 2006 byl zpracován a schválen zastupitelstvem již v prosinci roku 2005. Tudíž obec nebyla nucena hospodařit dle rozpočtového provizoria. Rozpočet byl také přijat a schválen na Krajském úřadě, kde neměli ke zpracovanému rozpočtu žádné připomínky.

Tabulka č. 4 Návrhu rozpočtu 2006 (část) – indexová metoda je na další straně.

Tabulka 4. Návrh rozpočtu roku 2006 (část) – indexová metoda

PŘÍJMY			Skutečnost	Rozpočet
Paragraf	Položka	Text	r. 2005	r. 2006
		Daně, poplatky, dotace		
	1111	DPFO – závislá činnost	75 500	76 000
	1112	DPFO – OSVČ	33 600	34 000
	1121	DPPO	86 800	87 000
	1122	DPPO za obec	8 700	9 000
	1211	DPH	136 600	140 000
	1337	Poplatky za TKO	36 800	37 000
	1341	Poplatky ze psů	800	800
	1342	Poplatky za lázeňský pobyt	16 000	16 000
	1346	Poplatky za povolení k vjezdu	800	1 000
	1361	Správní poplatky	200	200
	1511	DN	44 300	45 000
	4111	NI dotace – volby	0	0
	4112	NI dotace – státní správa	1 100	1 200
	4129	NI příjem dotace od rozpočtů místní úrovně	34 000	0
		SUMA	475 200	447 200

Podobně se postupuje u dalších příjmů a stejně tak u výdajů, ale obec nebo v případě sestavování návrhu rozpočtu musí brát starosta zřetel na to, kolik peněžních prostředků má k dispozici, když se navrhané rozpočtové příjmy nebudou rovnat navrhaným rozpočtovým výdajům. Jelikož se obec nebude zadlužovat, musí případné větší akce odložit do budoucna, v případě, že volné finanční prostředky nebudou dostačující.

8. Návrh metodiky na zpracování rozpočtu na základě provedené analýzy

Analýza, která byla prováděna na obci ABC v průběhu přibližně tří měsíců, mi přiblížila pohled na hospodaření obce, ale také vysvětlila nebo poupravila mé názory na veřejnou správu.

Obec ABC je obcí s velmi malým počtem obyvatel, ale přesto je schopna plnit všechny funkce jak v přenesené tak samostatné působnosti.

Během prací, které s analýzou souvisely, jsem si objasnila mnohé skutečnosti. Zároveň jsem nyní schopna posoudit způsob zpracování rozpočtu, vedení účetnictví a obecně práce, které jsou prováděny na obecním úřadě.

8.1 Doporučení č. 1 – Písemný pokyn sestavení rozpočtu

Obec, jako účetní jednotka, má zpracovanou vnitřní směrnici na úseku účetnictví. V této směrnici jsou popsány postupy, kterými se obec řídí při účtování a které slouží k zajištění finančního hospodaření obce. Pro svou činnost však obci nestačí vést správné a úplné účetnictví, ale musí sestavovat rozpočet, dle kterého hospodaří.

Pro sestavení rozpočtu neexistuje žádný obecně platný právní předpis, který by určoval jak má vypadat rozpočet. V podstatě závisí na každé jednotlivé obci, jaký přístup k tomuto problému zvolí. A právě jedno z mých doporučení, by se tohoto problému týkalo. I přesto, že neexistuje forma či pravidlo, jak by se při sestavování rozpočtu mělo postupovat, považovala bych za více než vhodné, aby si zastupitelstvo či starosta alespoň pro své volební období určili, jak by mohli postupovat. Ano, obecně se ví, že se něco dělá tak a něco jinak. Ale, kdyby se sestavil takový písemný pokyn, ve kterém by se každý dočetl, jak se na čem pracuje, vznikla by možnost lepšího řízení obce a transparentnosti.

A co by v takovém **písemném pokynu sestavení rozpočtu** mohlo být obsaženo? Například kdy se na sestavení návrhu rozpočtu začne pracovat a kdo přesně bude tento návrh připravovat. U jakých položek rozpočtu bude použita indexová metoda a u jakých je možné vycházet dle skutečnosti. Indexovou metodou se rozumí, že se při sestavení rozpočtu vezme skutečnost předchozího roku a s ohledem na inflaci se určí budoucí výše určité položky rozpočtu. Dle skutečnosti můžeme postupovat např. u položky, kdy obec

starším jubilantům připravuje dárkové balíčky. Tak se může docílit toho, že výdaje zbytečně nedosahují částek větších než by bylo nutné. Dále pracuje-li obec s rezervou tak v jaké přibližné výši ji udržovat. V případě, kdy je rozpočtovým výhledem stanovena nákladná akce, zda ji při nedostatku finančních prostředků zrušit, nebo ji i za cenu půjčky či úvěru provést. Nebo například jak podrobně rozpočtový výhled zpracovat. Doporučila bych tedy obci, aby její rozpočtový výhled obsahoval minimálně ukazatele jako celkové příjmy, celkové výdaje, celkové pohledávky a závazky. Pro reálnost rozpočtového výhledu je nutné stanovit si priority obce, které by rovněž mohly být zmíněny v tomto písemném návrhu, atd.

8.2 Doporučení č. 2 – Analýza užitečnosti

Jelikož má obec omezené prostředky, kterými financuje potřeby obce, je důležité, aby správně rozhodovala do jaké sféry je výhodnější tyto peněžní prostředky vložit. Jak bylo uvedeno výše, je pro obec důležité určit si priority a cíle, které bude v budoucnu sledovat. Protože se obec ABC nachází v místě s poměrně velkou koncentrací cestovního ruchu, bylo by dobré, aby ho dále podporovala, ale samozřejmě s ohledem na své občany, kterým zajistí správný chod obce. Dalším přínosem pro obec je podporovat podnikatele, kteří umožní zvýšit zaměstnanost, zvýšit HDP a zároveň odvedou více na daních, které pro obec znamenají růst podílu ze sdílených daní. Vše se musí dít s ohledem na občany konkrétní obce. Nástrojem, pro lepší rozhodování obce, by mohla být provedená **analýza užitečnosti**. Ta vysvětlí, zda větší užitek veřejnosti přinese 100 000 Kč v kolonce A nebo v kolonce B.

8.3 Doporučení č. 3 – Rozpočtová opatření

Veškeré změny rozpočtu se provádějí prostřednictvím rozpočtových opatření, které se evidují dle časové posloupnosti. Povinně se musí uskutečnit rozpočtové opatření, jde-li o změny ve finančních vztazích k jinému rozpočtu, změny ukazatelů ve vztahu k jiným osobám, nebo jestliže hrozí nebezpečí rozpočtového schodku. Rozpočtové změny musí být schváleny zastupitelstvem, které by se mělo scházet dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb.,

jednou za dva měsíce v případě, že není zvolena rada obce nebo jednou za tři měsíce, kdy rada obce zvolena je. Tato doba by měla být dodržena, aby bylo řízení obce průhlednější.

8.4 Další doporučení praktického rozpočtování

Je vhodné, když se rozpočet sestavuje jako přebytkový a s rezervami. Adekvátní by byla všeobecná rezerva 1% z celkových výdajů. V případě investic (ve formě pořízování dlouhodobého hmotného majetku) lze doporučit až 10% z výdajů. Mluvím však velmi obecně, což znamená, že existují rozdílné poměry co do velikosti obcí, prostředků, které mají k dispozici ke krytí svých potřeb a dalších podmínek a kritérií.

Definovat si priority obce. Tento úkol však není jednoduchý, protože je náročné zkoumat preference.

Obec by měla zabránit redukci jejího kapitálu. Což znamená, když obec prodá kapitálové aktivum, tak výnos z něho znovu použít k pořízení jiného kapitálového aktiva.

Všeobecným doporučením je nezatěžovat další zastupitelstva nereálnými cíly, ale zároveň dlouhodobě plánovat. Jako doporučení bych navrhla, aby rozpočtový výhled byl zpracován vždy na volební období stávajícího zastupitelstva. Tím by se omezila pravděpodobnost nesplnění konkrétního cíle.

Mnozí hovoří o velké zadluženosti obcí. To je jeden z problémů, který by měl být významným způsobem regulován. Každý z nás ví, i když ne třeba z vlastní zkušenosti, jak náročné je splácet dluhy, když není dostatečným způsobem zajištěna finanční možnost splácet. Obec ABC se zadlužení brání a musím konstatovat, že zatím úspěšně.

Jestliže se obec rozhodne použít cizí zdroje např. ve formě úvěru, tak ho vždy vázat na krytí investic, nedoporučuji využít úvěr na provozní výdaje.

9. Závěr

Tato diplomová práce byla zpracována za účelem prozkoumání hospodaření vybrané neziskové organizace, v mém případě obce. Součástí této analýzy bylo nalézt souvislosti mezi způsobem vedení účetnictví a zpracováním rozpočtu.

Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem čtenáře seznámila s neziskovými organizacemi, které nejsou založeny za účelem podnikání. Protože byla práce zaměřena na územní samosprávný celek přesněji obec, jsou všechny skutečnosti také v této souvislosti popisovány. Obec je účetní jednotka, která vede podvojně účetnictví a sestavuje rozpočet. Všechny tyto práce musí být někým řízeny a vykonávány. Proto jsou stanoveny orgány obce. Ty jsou konkrétně v práci popsány.

V práci jsou popsány základní informace o účetnictví. Podle jaké účtové osnovy obec účtuje, jaké příjmy a výdaje obec rozlišuje, jakým způsobem se účtuje v případě, že obec provádí hospodářskou činnost, která je odlišná od hlavní činnosti. Jak hospodaří s majetkem, který vlastní a do jakých vzájemných vztahů vstupuje.

Důležitým nástrojem řízení je rozpočet, který soustředí informace klíčové pro rozhodování obce. Každý rok probíhá v obci proces nazvaný rozpočtový, na jehož základě se schválí rozpočet nového účetního období. Obsahuje stránku příjmů a výdajů a v průběhu roku je upravován rozpočtovými opatřeními. Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný, ale dochází v mnoha případech ke schodku či k přebytku. Informace z účetnictví prolínají do tvorby rozpočtu, a proto by jedno nemohlo existovat bez druhého.

Aby byl postup práce na této analýze konkretizován, pracovala jsem se skutečnými údaji vybrané neziskové organizace – obce ABC, jak byla na začátku označena. Přesně bylo zdůrazněno jakým způsobem obec ABC vede účetnictví a že má povinnost ze zákona sestavovat směrnici na úseku účetnictví. Také bylo naznačeno jak přesně postupuje obec ABC při sestavení rozpočtu. Za uplynulé tři roky byly analyzovány jednotlivé rozpočty let 2003, 2004 a 2005. Na nich máme možnost pozorovat, jaké položky se mění, které mají tendenci růst nebo naopak klesat.

Závěrem práce bylo navrhnout metodiku zpracování rozpočtu. V této oblasti není obcím právním předpisem určen způsob a rozsah stanovení rozpočtu. Z prováděné analýzy pro obec vyplynula určitá doporučení.

Jedním z nich bylo alespoň pro vlastní potřeby vypracování písemného pokynu sestavení rozpočtu. To znamená, jaké práce se na rozpočtu provádí a kdo je jejich vykonavatelem. Jaké metody výpočtu rozpočtových částek se u jednotlivých položek použijí atd.

Dalším doporučením bylo provádět analýzu užitečnosti, která má přesně určit jaké peníze a kde přinesou větší užitek.

Upozornila bych také na dodržování doby v případě provádění rozpočtových změn. Rozpočtové změny musí být schváleny zastupitelstvem, které by se mělo scházet dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb., jednou za dva měsíce v případě, že není zvolena rada obce nebo jednou za tři měsíce, kdy rada obce zvolena je. Tato doba by měla být dodržena, aby bylo řízení obce průhlednější.

Obec již zhruba ví, jakými kritérii se má řídit. Ale žádné závazné ukazatele nemá nikde vyznačené či popsané. Proto jsem doporučila některé, kterými by se při hospodaření s rozpočtovými prostředky mohla řídit, a které by byly písemně stanovené a tím i lépe kontrolovatelné.

Věřím, že tato diplomová práce přinejmenším z části splnila svůj úkol a cíl, který byl na začátku zmíněn. Zde je zřejmé, že činnosti, které se obecně ve světě dějí, mají určité souvislosti a navzájem na sebe navazují. Což bylo potvrzeno i zde v této práci.

Téma této práce jsem si vybrala vhodně, jelikož mi pomohlo pochopit mnohdy složitý proces zabezpečení chodu obce.